

LÕPPRAPORT

Ettevõtete ressursitõhususe meetme tegevuste „Investeeringud parimasse võimalikku ressursitõhusasse tehnoloogiasse; ressursijuhtimissüsteemide ja toetavate IT-rakenduste toetamine“, „Energia- ja ressursijuhtimise alaste koolituste läbiviimine“, „Energia- ja ressursijuhtimise alase teadlikkuse tõstmine“ ning „Energia- ja ressursiauditite läbiviimine“ tulemuslikkuse ja mõju hindamine

Tellijaja andmed

Keskonnaministeerium (registrikood 70001231)
Narva mnt 7a, 15172 Tallinn

Töövõtja andmed

Civitta Eesti AS (registrikood 11092241)
Lõõtsa 8, 11415 Tallinn
Riia 24a, 51010 Tartu

Käesoleva töö eesmärk oli anda hinnang Euroopa Liidu struktuuritoetuse perioodi 2014-2020 meetme „Ettevõtete energia- ja ressursitõhusus” tegevuste 4.3.1, 4.3.2, 4.3.3 ja 4.3.4 tulemuslikkusele ja mõjule.

Hindamise vajadus tulenes sellest, et Euroopa Liidu struktuuritoetuse perioodil 2014–2020 näeb Ühissätete määruse (ÜSM) artikkel 56 ette vähemalt korra programmiperioodi jooksul kõigi prioriteetsete suundade tulemuslikkuse ja mõju hindamist.

Analüüsi viis Keskkonnaministeeriumi tellimusel läbi Civitta Eesti AS perioodil veebruar 2022 kuni juuli 2022. Töö teostamisel osalesid erinevates etappides Civitta Eesti AS poolt: Reet Marii Rökk, Raul Parts, Piia Viks-Binsol ja Veeli Oeselg.

Autorid tänavad kõiki intervjuudes osalenuid ning Keskkonnaministeeriumi ja Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus spetsialiste igakülgse toe ja abi eest hindamise läbiviimisel.

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

SISUKORD

1	SISSEJUHATUS.....	5
2	METOODIKA.....	6
3	UURINGU TULEMUSED	9
3.1	Tegevus 4.3.1 (Investeeringud).....	9
3.1.1	Meetme tegevuse kirjeldus.....	9
3.1.2	Tulemuslikkus.....	13
3.1.3	Mõju	15
3.1.4	Soovitused	22
3.2	Tegevus 4.3.2. (Audiitorite koolitused).....	24
3.2.1	Meetme tegevuse kirjeldus.....	24
3.2.2	Tulemuslikkus.....	27
3.2.3	Mõju	28
3.2.4	Soovitused	29
3.3	Tegevus 4.3.3. (Teavitusüritused)	30
3.3.1	Meetme tegevuse kirjeldus.....	30
3.3.2	Tulemuslikkus.....	32
3.3.3	Mõju	33
3.3.4	Soovitused	34
3.4	Tegevus 4.3.4 (Auditite läbiviimine)	36
3.4.1	Meetme tegevuse kirjeldus.....	36
3.4.2	Tulemuslikkus.....	38
3.4.3	Mõju	40
3.4.4	Soovitused	41
4	KOKKUVÕTE	43
	SUMMARY.....	47
	LISAD	51
	Lisa 1 – Lõpetatud projektide ülevaade majandusharude lõikes	51
	Lisa 2 – Intervjuudes osalenute valim	54
	Lisa 3 – Dokumendianalüüsi allikate loetelu.....	55

1 SISSEJUHATUS

Üha enam jäetakse erinevates majandusharudes kõrvale väärtuslikke materjale, mistõttu suureneb nõudlus ja konkurents ammenduvate ja mõnikord nappide ressursside järele, mis on saanud eriti teravaks probleemiks rohepöörde kontekstis. See on aga omakorda seotud ettevõtete võimekusega võtta kasutusele energiasäästlikumaid, innovaatilisemaid ning ressursitõhusamaid tehnoloogiaid koos neid toetavate IT süsteemidega. Lisaks kahjustab surve taastumatutele loodusvaradele ka üha rohkem keskkonda.

Eestis on töötleva tööstuse ja teenindava sektori toodete ja teenuste ressursimahukus jätkuvalt kõrge ning energia- ja süsinikumahukus on Euroopa Liidu üks suuremaid. Riigipoolse hinnangu põhjal on Eesti ettevõtete senised sammud tootmise tõhustamisel, sealhulgas materjalide ja jäätmete ringlussevõtu suurendamisel, jäätmetekke vähendamisel ning energiakasutuse optimeerimisel olnud ebapiisavad. Korrelatsioonis majandusarenguga suurenevad ettevõtetes jätkuvalt energia- ja loodusressursside kasutus, jäätmetekke ning nendega koos ka negatiivsed keskkonnamõjud.

Konkurentsivõimelise ja mitmekesise tööstusbaasi säilimiseks ja edasiarenemiseks on vajalik muuta tööstussektor senisest energia- ja ressursitõhusamaks, edendada loodusressursside kasutust vähendavaid tehnoloogiaid ja tootmismeetodeid ning suurendada investeeringuid tehnikasse. Samuti on tarvilik suurendada jäätmete ringlussevõtu osakaalu tootmises, mitte loodusressursside kasutamise mahtu.

Sellest tulenevalt loodi ning võeti alates 2015. aastast Eestis kasutusele ettevõtete ressursitõhususe meede. **Meetme eesmärk** on toetada Eesti tööstusettevõtetes suurema energia- ja ressursisäästu saavutamist ning suurendada ressursitootlikkust (SKP ja kodumaise toormaterjali tarbimise suhe) ehk raha hulka, mida saadakse ühe kilogrammi toormaterjali kohta.

Meede jaguneb **neljaks erinevaks tegevuseks**:

- Tegevus 4.3.1. „Investeeringud parimasse võimalikku ressursitõhusasse tehnoloogiasse; ressursijuhtimissüsteemide ja toetavate IT-rakenduste toetamine,“ (edaspidi investeeringud)
- Tegevus 4.3.2. „Energia- ja ressursijuhtimise alaste koolituste läbiviimine,“ (edaspidi audiitorite koolitused)
- Tegevus 4.3.3. „Energia- ja ressursijuhtimise alase teadlikkuse tõstmine“ (edaspidi teavitusüritused)
- Tegevus 4.3.4. „Energia- ja ressursiauditite läbiviimine“ (edaspidi ressursiauditid)

Töö eesmärk anda hinnang Keskkonnaministeeriumi EL struktuuritoetuse planeerimise ja kasutamise tulemuslikkusele, mõjule ja suunamisele suurendamiseks energia- ja ressursisäästu saavutamist ettevõtetes. Saadav tulemus annab otsustajatele teavet oma tegevuste tulemuslikkuse ja mõju kohta ning soovitusi tulevaste vahendite tõhusamaks kasutamiseks. Hindamise vajadus tuleneb Euroopa Liidu struktuuritoetuse perioodi 2014—2020 Ühissätete määruse (ÜSM) artikkel 56-st, mille kohaselt nähakse ette vähemalt korra programmiperioodi jooksul kõigi prioriteetsete suundade tulemuslikkuse ja mõju hindamist.

Hindamise põhieesmärkideks on:

- selgitada välja struktuurivahenditest tehtud tegevuste ja investeeringute tulemuslikkus ja mõju;
- esitada toetatud projektide tegelik panus ÜKP Fondide Rakenduskavas ja meetmete tegevuste toetuse andmise tingimustes toodud eesmärkidesse;
- anda ülevaade, mida oleks vaja toetuste andmisel muuta, et toetuse kasutamisel saavutada maksimaalne mõju ettevõtete ressursitõhususe saavutamiseks.

2 METOODIKA

Hindamise läbiviimisel keskendub Pakkuja hankes välja toodud **tulemuslikkuse ning mõju hindamiskriteeriumitele**, mille täitmist analüüsitakse kvantitatiivsel ja kvalitatiivsel kujul.

Hindamiskriteeriumite juures peetakse silmas järgnevaid aspekte:

- **Tulemuslikkuse** hindamisel keskendutakse sellele, kas tegevustele seatud mõõdikud on täidetud, mis on nende täitmisele seni eelkõige kaasa aidanud või kõige rohkem takistanud. Samuti hinnatakse, millised on seni ettevõtete energia- ja ressursisäästule suunatud tegevuste elluviimist takistavad asjaolud ning millised projektid ja rahastuse toetuskeemid aitaksid neid lahendada.
- **Mõju** hindamisel vaadatakse, kuidas on seni läbiviidud projektid aidanud kaasa prioriteetse suuna „Kasvuvõimeline ettevõtetus ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline teadus- ja arendustegevus“ rakenduskava tegevuste 4.3.1., 4.3.2., 4.3.3. ja 4.3.4. eesmärkide tulemusnäitajate saavutamisele.

Läbi tulemuslikkuse ning mõju kriteeriumite hinnatakse meetmetegevuste rakendamise praktikat ja tulemusi. Nende põhjal antakse konkreetsed soovitusel, kuidas meetmest rahastatavate projektide valdkondi ja/või rahastuse tingimusi kohendada või muuta, et paremini toetada Eesti ettevõtete energia- ja ressursitõhususe kasvu.

Tabelis on välja toodud ka hinnatavate meetmete sihttasemed:

TABEL 1. MEETME TEGEVUSTE ESIALGSELT SEATUD VÄLJUNDNÄITAJAD NING TULEMUSED

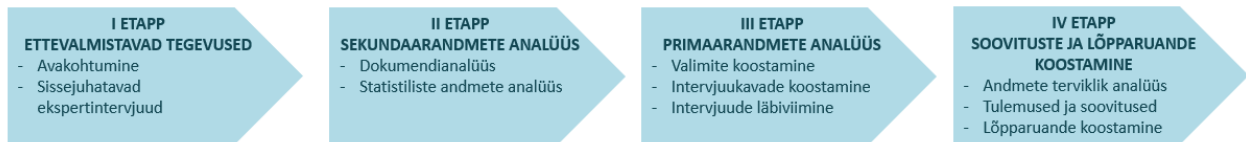
MEETME TEGEVUS	EESMÄRK	2016	2017	2018	2019	2020	2021	KOKKU
4.3.1 Investeeringud/lõpetatud	135		2	9	11	40	60	122
4.3.1 Investeeringud/otsus	135		6	25	69	59	23	182 ¹
4.3.2 Kooolitus/inimene	40		24	25		4		53
4.3.2 Kooolitus/kava	2	1			1			2
4.3.2 Kooolitus/metoodika	1	1						1
4.3.3 Teavitus/inimene	1360	162	250	431	321	4		1168
4.3.3. Teavitus/üritus	40	7	10	11	9	1		38
4.3.3 Teavitus/ettevõtte	126			71	55			126
4.3.4 Audit/lõpetatud	300		20	34	62	16		132

Tulemused seisuga 31. detsember 2021. Allikas: Keskkonnaministeerium, 2022.

Hindamine viidi läbi **neljas etapis** – ettevalmistavad tegevused, sekundaarandmete analüüs, primaarandmete kogumine ja analüüs ning hinnangute kujundamine ja lõpptulemuste koostamine. Kasutatav metoodika vastas pakkuja varasematele edukatele kogemusele sarnaste hindamiste läbiviimisel ning on kooskõlas hindamise hea tavaga ja struktuurifondide rakendamise hindamiste läbiviimise printsiipidega.² Järgnevalt tutvustatakse lühidalt iga etapi eesmäärke ja tegevuskava.

¹ Kokku viidi läbi 182 projekti 158 ettevõtte peale.

² ESTES, Hindamise hea tava, 2012. [<Link>](#)

I ETAPP

Esimese etapi raames toimus avakohtumine ja viidi läbi sissejuhatavad intervjuud. Etapi eesmärk oli täpsustada koostöös Tellijaga hindamise eesmärgid, lähtekohad ja uurimisküsimused, nendele vastav metoodika ja oodatavad tulemused.

Avakohtumise raames kohtusid Tellija ja hindamise läbiviija meeskonnad. Kohtumise käigus tutvustati pakkuja hindamise lõplikku metoodikat, tegevusplaani ja ajakava. Koostöös Tellijaga täpsustati hindamise eesmärgid ning Tellija ootused lõpptulemustele. Avakohtumise tulemusena lepidi kokku konkreetsed Keskkonnaministeeriumi ja Keskkonnainvesteeringute Keskuse võtmeisikud ja muud olulised osapooled, kes on olnud seotud meetme tegevuste väljatöötamise juures ja/või detailselt kursis meetme rakendamise protsessiga.

Avakohtumise järel viidi läbi kaks ekspertintervjuud: üks intervjuu Keskkonnaministeeriumi esindajatega ja teine Keskkonnainvesteeringute Keskuse esindajatega, kes vastutasid hinnatavate meetme tegevuste rakendamise protsessi välja arendamise, üle-eestilise koordineerimise, elluviimise ja tulemuste monteerimise eest. Täpsem valimi kirjeldus on leitav Lisa 2 – Intervjuudes osalenute valim. Ekspertintervjuude eesmärgiks oli saada põhjalikku taustainformatsiooni meetme tegevuste eesmärkide ja tulemusindikaatorite määramise kohta, ettevalmistamise ja rakendamise protsessi kohta, hinnanguid seniste tulemuste, juba teadaolevate kitsaskohtade või parima praktika kohta. Samuti koguti teavet olemasolevate empiiriliste materjalide kohta.

II ETAPP

Hindamise II etapis viidi läbi sekundaarsete andmeallikate kogumine ja analüüs. Analüüsiti nii hinnatava meetmete tegevustega seotud dokumente, varasemaid analüüse ja uuringuid ning olemasolevaid statistilisi andmeid, mis olid sisendiks meetme tegevuste tulemus- ja väljundnäitajate saavutamisse. Sekundaarsete andmete analüüsi eesmärgiks oli saada ülevaade energia- ja ressursitõhususe suurendamiseks suunatud meetme üldisest eesmärkidest ja peamistest probleemidest, meetmete rakendusprotsessist, meetmete all läbiviidud projektidest, sh nende valiku ja rahastamise protsessidest, senistest mõjudest ja kasutatud ressurssidest.

Sekundaarandmete analüüsi tulemused olid aluseks:

- hindamise järgmises etapis intervjuude kavandamisele ja läbiviimisele;
- hindamise lõplike tulemuste kujundamisel;
- sisendiks soovitusel väljatöötamisele.

Dokumendianalüüsi käigus töötati läbi hindamisele kuuluvate meetmete ja meetme tegevuste dokumentatsioon, eesmärgiga koguda kokku võimalikult palju olemasolevat informatsiooni ja andmeid ning tuvastada, milliste aspektide puhul on vaja koguda täiendavat informatsiooni käesoleva hindamise raames toimuva andmekogumise kaudu.

Alusandmeteks olid nii need andmed, mida on Keskkonnaministeeriumi haldusalas meetme ellu rakendamise seire käigus perioodil 2014-2021 kogutud kui ka varasemad uuringud, analüüsid või andmed, mida pakkuja pidas antud hindamise kontekstis oluliseks analüüsida. Täpsem nimekiri koos allikate loeteluga on välja toodud Lisa 3 – Dokumendianalüüsi allikate loetelu.

Statistiliste andmete analüüs viidi läbi paralleelselt dokumendianalüüsiga. Statistiliste andmete koosseis analüüsiti taotletud ja toetatud projektide kohta saadud infot, sh projekti eelarve ja saadud toetuse maht, projektide planeeritud ja saavutatud väljundnäitajad. Statistiliste andmete analüüsiks vajaliku sisendi andsid projektide taotlused ning vahe- või lõpparuanded. Kokku analüüsiti 62 projekti lõpparuannet.

Andmete analüüs koos dokumendianalüüsiga oli sisendiks Exceli tabeli sisustamiseks, mis näitab projektide tulemuslikkust ja panustamist meetme tegevuste mõju saavutamisse. Samuti olid tulemused sisendiks lõpparuandesse. Tabel on leitav aruande Lisa 1 – Lõpetatud projektide ülevaade majandusharude lõikes.

III ETAPP

Primaarsete andmeallikate analüüs viidi läbi hindamise käigus kogutavate andmete põhjal, mis koguti personaalintervjuude kaudu kõigi hindamise sihtgruppidega. Primaarsete andmete kogumine tagas, et hindamine vastaks püstitatud eesmärkidele ning arvestatud oleks erinevate meetme tegevusi puudutavate osapoolte seisukohtade ja arvamustega.

Uuringu sihtrühmad jaotati kolmeks:

- Erialaliitude esindajad;
- Ettevõtted;
- Meetme raames koolitatud osapooled (edaspidi audiitorid).

Täpsem ülevaade sihtrühmade hulgas läbiviidud intervjuude arvust ning meetme tegevustest, mille kohta konkreetselt sihtrühmalt sisendit küsiti, on välja toodud Tabel 2. Täpsem valimi kirjeldus on leitav aruande Lisa 2 – Intervjuudes osalenute valim.

TABEL 2. HINDAMISE SIHTRÜHMADE JAOTUS

Sihtrühm	Tegevus				Intervjuude arv
	4.3.1	4.3.2	4.3.3	4.3.4	
Erialaliidud	X		X	X	6
Ettevõtted	X		X	X	16
Audiitorid		X	X	X	6

Kokku viidi kolme sihtrühma hulgas läbi 28 intervjuud, sh erialaliitude esindajatega 6, ettevõtete esindajatega 16 ning audiitoritega samuti 6 intervjuud. Intervjuud viidi läbi valdavalt personaalintervjuudena. Vajadusel kaasati intervjuusse samast asutusest 2 sihtrühma esindajat. Primaarsete andmete analüüsi tulemused olid peamiseks sisendiks lõpparuande lõpptulemuste ja soovitude väljatöötamise juures.

3 UURINGU TULEMUSED

Käesolevas peatükis antakse ülevaade uuringu põhitulemustest, sealjuures on igale meetme tegevusele pühendatud eraldi alapeatükk.

Iga meetme tegevuse kohta tuuakse välja ülevaade tegevuste sisust, sh millised on meetme tegevuste eesmärgid, sihtrühmad, toetuste suurused ning meetme raames toetavad tegevused. Samuti leiab iga meetme tegevuse juurest info nii riigiabi reeglite kohaldamise ja menetluse kui ka üldisema aruandluse ja nõuete kohta. Arvestades meetme pikka kestvusperioodi, on meetme tegevuse juures vajadusel välja toodud ka olulisemad seadusandlikud muudatused. Seejärel keskendutakse hindamistulemuste tutvustamisele, sh antakse hinnangud meetme tegevuse tulemuslikkusele ja mõjule. Iga meetme tegevuse kohta on koostatud soovitusel tulevikuks.

3.1 TEGEVUS 4.3.1 (INVESTEERINGUD)

3.1.1 MEETME TEGEVUSE KIRJELDUS

Meetme tegevus 4.3.1 abil toetatakse ettevõtteid investeeringute tegemisel ressursitõhusama tehnika soetamisel või ressursijuhtimissüsteemide ja toetavate IT-rakenduste loomisel. Toetuse suurus ja maksimaalne osakaal oleneb paljuski ettevõtte suurusest kui ka planeeritava projekti enda sisust ja maksumusest.

TOETUSE ANDMISE EESMÄRK on suurendada ettevõtete ressursitootlikkust ettevõtetes innovaatiliste tehnoloogiate ja lahenduste kasutuselevõtu kaudu.

MEETME TEGEVUSE MAKSUMUS 135 146 758€

PERIOOD 2017 – 2023

SIHTRÜHM

Kui algselt olid **suurprojektide** puhul tegevusalade klassifikaatorid küllaltki piiratud, siis alates 06.08.2018³, võib nii suur- kui ka väikeprojektidele toetuse taotleja olla äriühing, kelle põhitegevus vastab Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori (EMTAK 2008) koodidele:

- mäetööstus (jagu B, alajagu 05-09);
- toiduainete tootmine (jagu C, alajagu 10) ja joogitootmine (jagu C, alajagu 11);
- tekstiilitootmine (jagu C, alajagu 13), rõivatootmine (jagu C, alajagu 14) ning nahatöötlemine ja nahktoodete tootmine (jagu C, alajagu 15);
- puidutöötlemine ning puit- ja korktoodete tootmine, v.a mööbel; õlest ja punumismaterjalist toodete tootmine (jagu C, alajagu 16), paberi ja pabertoodete tootmine (jagu C, alajagu 17), trükindus ja salvestiste paljundus (jagu C, alajagu 18) ning mööblitootmine (jagu C, alajagu 31);
- koksi ja puhastatud naftatoodete tootmine (jagu C, alajagu 19), kemikaalide ja keemiatoodete tootmine (jagu C, alajagu 20), põhifarmaatsiatoodete ja ravimpreparaatide tootmine (jagu C, alajagu 21) ning kummi- ja plasttoodete tootmine (jagu C, alajagu 22);
- muude mittemetalletest mineraalidest toodete tootmine (jagu C, alajagu 23);
- metallitootmine (jagu C, alajagu 24), metalltoodete tootmine, v.a masinad ja seadmed (jagu C, alajagu 25), arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete tootmine (jagu C, alajagu 26),

³ Riigi Teataja. <Link>

elektriseadmete tootmine (jagu C, alajagu 27), mujal liigitamata masinate ja seadmete tootmine (jagu C, alajagu 28), mootorsõidukite, haagiste ja poolhaagiste tootmine (jagu C, alajagu 29), muude transpordivahendite tootmine (jagu C, alajagu 30), muu tootmine (mündid, väärisesemed, juveeltooted, muusikariistad, sporditarbed, mängud) (jagu C, alajagu 32) ning masinate ja seadmete remont ja paigaldus (jagu C, alajagu 33).

TOETUSE SUURUS

Reaalselt avanes toetusmeede taotlejatele 2017. aasta jaanuaris ning algselt sai toetust taotleda projektidele maksumusega kuni 2 000 000 eurot. Alates 2018. aasta augustist jagunesid toetuse suurused kaheks:

- Väikeprojektid kuni 200 000 eurot
- Suurprojektid vahemikus 200 001 – 2 000 000 eurot⁴

Kuna ei suudetud täita rakenduskava tulemuslikkuse kriteeriume piisavas mahus, vähendati Euroopa Komisjoni otsusega toetusmeetme rahalisi ressursse, mille tulemusel lõpetati alates 30.08.2019 suurprojektide rahastamine ning alles jäi vaid väikeprojektide rahastamise meede. Alates 15.07.2020 on ühe projekti toetuse maksimaalne suurus 200 000 eurot.

TOETATAVAD TEGEVUSED

Toetatavad tegevused jagunevad määruse alusel viieks:

1. **Meetme tegevuse raames toetatakse ettevõtete innovaatilisi energia- ja ressursitõhususe investeeringuid.**
2. **Meetme tegevuse raames on toetatavad tootmisprotsessi ümber kujundamisega seotud järgmised tegevused:**
 - a. (terviklike) ressursisäästu lahenduste väljatöötamine ja rakendamine;
 - b. seadmete soetamine ja/või väljavahetamine uuenduslike ja ressursi säästvamate vastu;
 - c. seadmete soetamine oma tootmisjääkide kasutamiseks, mis vähendavad primaarse ja suurendavad teisese toorme kasutamist tootmisprotsessis;
 - d. info- ja kommunikatsioonitehnoloogia lahenduste kasutuselevõtt tootmisprotsessis, mis tagavad ressursisäästu;
 - e. keskkonnajuhtimis- ja auditeerimissüsteemide rakendamine ja registreerimine, mis tõstavad ressursitõhusust.

Nii väike- kui ka suurprojektide puhul on ka määrustes kirjas, et Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 1301/2013 artikli 3 lõike 3 punktides a–e nimetatud tegevustele abi ei anta⁵.

Mõlemal juhul sätestab vastavate määruste §8, et projekti kulu on abikõlblik, kui see vastab Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord” §-dele 2 ja 5 ning käesolevas määruses sätestatud tingimustele. Seejuures abikõlblikud kulud ei ole väikeprojektide puhul lisaks ühendmääruse §-s 4 nimetatud kuludele järgnevad tegevused, st. loetletud tegevuste jaoks meetmest raha taotleda **ei ole võimalik**:

- kulud sõidukite rendiks;
- kinnisvara (sh hoonestatud või hoonestamata maa) ostmise või rentimise kulud;
- personalikulud v.a lõike 2 punktis 3 nimetatud kulud;

⁴ Alates 06.08.2018 määruse muutmiselega avati väikeprojektidele eraldi taotlusvoor ning suurprojektide minimaalseks summaks sai 201 000 eurot.

⁵ Konkreetne loetelu on leitav [siit](#).

- ettevõtte üld- ja tegevuskulud;
- investeeringute kulud, mis tehakse üldise grupierandi määruse artiklite 36 ja 38 alusel selleks, et viia ettevõtja tegevus kooskõlla liidu normatiividega, mis on juba vastu võetud, kuid ei ole veel jõustunud;
- kasutatud seadme ostmise kulu;
- päikese abil elektrit tootev taastuvenergia tootmiseseade (ainult väikeprojekt).

TOETUSE OSAKAAL JA RIIGIABI REEGLITE KOHALDAMINE

Riigiabi reeglite kohaldamist reguleerib meetme §6. Sellest lähtub, et käesoleva meetme „Ettevõtete ressursitõhusus“ tegevuseks antav toetus on vähese tähtsusega abi (VTA) või riigiabi. Vastavalt toetuse liigile kohalduvad ka erinevad reeglid.

Kui toetus tegevuseks antav toetus klassifitseerub riigiabiks, tuleb selle andmisel kohaldada üldise grupierandi määruse asjakohaseid sätteid, mis on seotud kas:

- investeeringuteks ette nähtud regionaalabi andmisega üldise grupierandi määruse artikli 14 alusel;
- investeerimisabiga, mis võimaldab ettevõtjatel teha liidu keskkonnakaitsealastes normatiivides nõutust rohkem või parandada keskkonnakaitsest liidu normatiivide puudumisel (edaspidi abi keskkonnakaitseks) üldise grupierandi määruse artikli 36 alusel;
- energiatõhususe meetmetesse tehtavateks investeeringuteks ettenähtud abiga (edaspidi energiatõhususeks antav abi) üldise grupierandi määruse artikli 38 alusel ning konkurentsiseaduse §-s 34² sätestatud.

Kui tegevuseks antakse toetust VTA-na, järgitakse abi andmisel Euroopa Komisjoni määrust (EL) nr. 1407/2013. Seejuures on VTA abi andmise piirmäär 200 000 eurot ettevõtja kohta ning VTA andmisel ei tohi toetuse suurus koos jooksva majandusaasta ja taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kahe majandusaasta jooksul antud VTA-ga ületada 200 000 eurot.

Toetuste osakaalu reguleerib väiketoetuse puhul määruse §9 ning sellest lähtub, et kui toetus klassifitseerub määruse §6 lõikes 1 alusel vähese tähtsusega abiks, on toetuse maksimaalne osakaal projekti abikõlblikest kuludest 50%.

Nii väike- kui ka suurprojektide puhul on toetuse maksimaalne määr abikõlblikest kuludest (kuid mitte rohkem kui 50% projekti kuludest) **regionaalabina antava abi puhul:**

- suurettevõtjale 25%;
- keskmise suurusega ettevõtjale 35%;
- väikeettevõtjale 45% abikõlblikest kuludest.

Energiatõhususeks antava abi puhul:

- suurettevõtjale 45%;
- keskmise suurusega ettevõtjale 55%;
- väikeettevõtjale 65% abikõlblikest kuludest.

Keskkonnakaitseks antava abi puhul:

- suurettevõtjale 55%;
- keskmise suurusega ettevõtjale 65%;
- väikeettevõtjale 75%.

Tuleb ka täpsustada, et määruste §9 kohaselt ei arvestata omafinantseeringuna Euroopa Liidu institutsioonidelt, muude välisabi fondide või teisi riiklike (sh kohalike omavalitsuste) vahendeid antud tagastamatuid ja tagastatavaid toetusi.

PROJEKTI ABIKÖLBLIKKUSE PERIOOD

Projekti abiköblikkuse periood algab ning lõpeb taotluse rahuldamise otsuses märgitud kuupäeval ning perioodi algus ei või olla varasem kui taotluse rakendusüksusele esitamise päev ning projekti lõpp ei või olla hilisem kui 31. detsember 2023. Seejuures on projekti abiköblikkuse perioodi kestus väikeprojektide puhul maksimaalselt 12 kuud ning suurprojektide puhul 24 kuud. Kui esimeses suurprojektide voorus ei olnud seatud projekti abiköblikkuse perioodi pikkusele piire, siis hetkel kehtiva reeglistiku kohaselt saab rakendusüksus otsustada abiköblikkuse perioodi pikendamist toetuse saaja taotluse alusel ja mõjuva põhjuse olemasolul.

Rakendusüksusega läbi viidud ekspertintervjuu käigus selgus, et näiteks on mõningad ettevõtted taotlenud tulenevalt COVID-19 kriisist abiköblikkuse perioodi pikendamist.

TOETUST EI ANTA

- Üldise grupierandi määruse artikli 1 lõike 3 punktides a) – e) ja Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013 artikli 1 lõike 1 punktides a) – e) nimetatud majandussektori ettevõtjatele abi ei anta;
- Abi ei anta raskustes olevatele ettevõtjatele üldise grupierandi määruse artikli 2 punkti 18 mõistes;
- Abi ei anta ettevõtjatele, kelle suhtes on Euroopa Komisjoni eelneva otsuse alusel, millega abi on tunnistatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks, tehtud toetuse tagasinõudmise otsus, mis on täitmata;
- Abi ei anta ettevõtjatele, kes küsivad toetust investeringuteks vähendamaks käitise kasvuhoonegaaside heitkoguseid, kui nad on saanud neid vastavalt Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise skeemile (European Union Emissions Trading Scheme - EU ETS).

MENETLUS JA ARUANDLUS

Taotlus esitatakse määruses sätestatud nõuete ja tingimuste kohaselt ning taotlejal on õigus saada sätestatud tingimuste ja nõuete kohta rakendusüksuselt selgitusi. Rakendusüksus kontrollib väikeprojektide puhul 20 tööpäeva jooksul, kui taotletakse vähese tähtsusega abi, ning 40 tööpäeva jooksul, kui taotletakse riigiabi üldise grupierandi määruse alusel, taotluste esitamise tähtpäevast arvates taotleja ja taotluse vastavust struktuuritoetuse seaduse ja määruses esitatud nõuetele. Suurprojektide puhul kontrollib rakendusüksus 60 tööpäeva jooksul taotluse esitamise tähtpäevast arvates taotleja ja taotluse vastavust struktuuritoetuse seaduse ja määruse esitatud nõuetele.

Kui kontrollimise tulemusena avastatakse taotleja või taotluse puudusi, teavitab rakendusüksus sellest taotlejat ja määrab puuduste kõrvaldamiseks väikeprojektide puhul tähtaja kuni 20 tööpäeva. Suurprojektide puhul ei ole tähtaja piirangut taotluse parandamiseks seadusega ette antud. Taotluste menetlemise tähtaega pikendatakse puuduste kõrvaldamiseks määratud aja võrra.

Toetuse saaja esitab rakendusüksusele vahe- ja lõpparuande taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tähtpäevadel struktuuritoetuse registri vahendusel taotleja esindusõigusliku isiku poolt digitaalselt allkirjastatuna. Vahearuanne peab sisaldama vähemalt projekti aruandlusperioodi tegevuste ülevaadet, teavet edusammude kohta projekti eesmärgi, väljundite ja tulemuste saavutamisel ning hinnangut projekti eesmärgi, väljundnäitajate ning tulemuste saavutamise kohta projekti lõpuks. Vahearuanne tuleb esitada projekti iga aruandlusperioodi kohta ning aruandlusperioodi kestus ei ole üldjuhul pikem kui üks aasta ja mitte lühem kui kolm kuud väikeprojektide puhul. Kui projekti abiköblikkuse periood on suurprojekti puhul lühem kui 18 kuud, siis toetuse saaja vahearuannet ei esita.

Lõpparuanne, mis tuleb esitada 30 tööpäeva jooksul pärast projekti abiköblikkuse perioodi lõppu, peab sisaldama vähemalt kogu projekti peamiste tegevuste ülevaadet, teavet projekti eesmärgi, väljundite ning tulemuste saavutamise kohta. Lisaks käsitleb projekti lõpparuanne projekti tegevuste ja tulemuste mõju läbivatele teemadele, sh võrdsetele võimalustele. Rakendusüksusel on ka õigus toetuse tulemuslikkuse hindamiseks nõuda toetuse saajalt aruannete esitamist projekti abiköblikkuse perioodile järgneva kolme

aasta jooksul väike- ja keskmise suurusega ettevõtja korral ja viie aasta jooksul suurettevõtja korral. Samuti tuleb toetust saanud ettevõtjal esitada kord aastas seirearuanne, mis on ka üks taotluse ning ressursiauditi kohustuslikke osasid.

MUUDATUSED

Väikeprojektide taotlemisel toimunud muudatused

01.04.2019 jõustus määruse muudatus⁶, mille kohaselt ei nõuta enam, et projekt, mille tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju, peab olema hinnatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusele vastavalt. Samuti ei pea enam taotlus sisaldama keskkonnamõju hindamise aruannet, kui see on antud taotluse korral seaduse alusel nõutav.

01.05.2020 jõustus määruse muudatus⁷, mille kohaselt ei ole vastavalt taotluse saaja taotluse alusel ja mõjuva põhjuse olemasolul abikõlblikkuse pikendamise periood piiratud kuue kuuga. Samuti sätestab muudatus, et riigiabi taotlemise puhul ei või kavandatavat tegevust alustada ja sellega seotud siduvaid kohustusi võtta varem kui taotluse esitamise päevale järgneval päeval.

Määruse muudatuse kohaselt peab taotleja viimase majandusaasta müügitulu summeeritult käesoleva määruse § 11 lõike 1 kohaselt toetuskõlbliku põhi- ja kõrvaltegevuste kohta olema vähemalt võrdne taotletava toetuse summaga. Muudatus täiendab, et taotlejal on projekti omafinantseeringu ja mitteabikõlblike kulude tasumise suutlikkus kui taotleja vastab taotluste menetlemise määruse § 3 lõikes 2 sätestatud tingimustele ning on tõendanud, et suudab vastavad kulud tasuda. Selleks seati taotluse täiendamisele 20 tööpäeva pikkune piirang, mis nõuab et kui ettevõtte soovib projekti ellu viia kaasates laenuraha, peab taotlejal olema juba eelnevalt olemas pangast kinnitus finantseerimise kohta või peab see olema peagi kinnitamisel.

Suurprojektide taotlemisel toimunud muudatused

Teises suurprojektide voorus oli ka projektide kestvus rakendusüksuse poolt reguleeritud ning projektide võimalik pikendamine läks rakendusüksuse hinnata. Samuti muutus minimaalne toetuste summa, mis tõusis 100 000 euro pealt 200 001 tuhande euro peale.

Alates 06.08.2018 jõustunud muudatusega on projekti abikõlblikkuse perioodi kestus maksimaalselt 24 kuud⁸.

3.1.2 TULEMUSLIKKUS

Kokku on jagatud toetusi neljas voorus ning ühe Keskkonnaprojekti toetusvooru raames.

Meetme tegevuse 4.3.1. „Investeeringud parimasse võimalikku ressursitõhusasse tehnoloogiasse; ressursijuhtimis-süsteemide ja toetavate IT-rakenduste toetamine“ väljundnäitajana vaadeldakse Ressursi- ja energiasäästuks toetust saanud ettevõtete arvu. Väljundnäitaja algtase oli 0 ettevõtet, aasta 2020 sihttase 75 ettevõtet ning 2023. aasta sihttasemeks on määratud 135 ettevõtte projekti rahastamine.

⁶ Riigi Teataja. [<Link>](#)

⁷ Riigi Teataja. [<Link>](#)

⁸ Riigi Teataja. [<Link>](#)

TABEL 3. MEETME TEGEVUSTE 4.3.1. VÄLJUNDI- JA TULEMUSNÄITAJAD (MAI, 2022)

	NÄITAJA MÕÕTÜHIK	ALGTASE 2012	SIHTTASE 2023	TULEMUS 2022*
Investeeringud parimasse võimalikku ressursitõhusasse tehnoloogiasse; ressursijuhtimis-süsteemide ja toetavate IT-rakenduste toetamine				
Väljundnäitaja: Ressursi- ja energiasäästuks toetust saanud ettevõtete arv (lõpetatud)	Tk	0	135	138
- Lisaks rahastatud ja käimasolevad projektid	Tk	0		44
Meetme tulemusnäitaja: Ressursitootlikkus	€/kg	0,44	0,49	0,54 (2019)

* Tulemus seisuga mai 2022. Ei sisalda Keskkonnaprogrammi projekte, mida oli 2022. aasta kevadega seisuga 6 tk rahastatud. Allikas: Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Tabel 3 välja toodud sihttasemete juures on oluline ära märkida, et tulenevalt projektide keerukusest ning välistest teguritest (COVID-19) ei olnud 2020. aasta väljundnäitaja saavutatud, kuid **2022. aasta mai** seisuga on **lõpetatud 138 projekti kuueteistkümnes eri sektoris ja 44 projekti on rahastatud staatuses**, ehk kokku oli **rahastuse saanud 182 projekti** 158 ettevõtte peale. Lisaks on rahastatud ka 6 Keskkonnaprogrammi projekti. Seega on kerge viivitusega seatud väljundnäitajad saavutatud ning on ületatud ka 2023. aastaks seatud sihttase. Eelmisel rahastusperioodil puudusid ka Euroopa Liidu ametlikud soovitusel ning juhised mõõdikute määramisel ja tulemuslikkuse hindamisel. Perioodil 2021 – 2027 on need olemas ja toetust saanud ettevõtete arv on ka üheks ametlikuks väljundnäitajaks, mida soovitatakse toetuse andmise tulemuslikkuse hindamiseks kasutada.

MÕÕDIKUTE SOBIVUS TULEMUSTE HINDAMISEL

Antud mõõdiku puhul ei ole võimalik konkreetselt välja tuua, millised aspektid on mõõdiku täitmisele kaasa aidanud, kuna mõõdikute väljatöötamisel ei tuginetud konkreetsete meetme sihttasemete määramisel varasemale statistikale või metoodikale. Samuti ei selgunud ekspertintervjuude tulemusel rakendusasutuse ja rakendusüksusega, millistele tingimustele tuginedes konkreetne tulemusnäitaja loodi ning millel loodud väärtused baseeruvad.

Eelmisel rahastusperioodil puudusid ka Euroopa Liidu ametlikud soovitusel ning juhised mõõdikute määramisel ja tulemuslikkuse hindamisel. Perioodil 2021 – 2027 on need olemas ja toetust saanud ettevõtete arv on ka üheks ametlikuks väljundnäitajaks, mida soovitatakse toetuse andmise tulemuslikkuse hindamiseks kasutada.

TAOTLUSVOORU JOOKSUL TEKINUD TAKISTUSED NING PIIRAVAD TINGIMUSED

Meetme tegevuse tulemuslikkuse hindamiseks küsiti lisaks olemasolevale kirjeldavale statistikale ettevõtjatelt sisendit poolstruktureeritud intervjuude käigus, kes on meetme tegevuse raames toetust saanud. Järgnevalt on välja toodud peamised ettevõtjate poolt mainitud taotlusvooru jooksul tekkinud takistused ning murekohad:

- **Toetuse taotlemine on ettevõtjale, eriti väike- ja keskmise suurusega ettevõtjale liiga keeruline ning bürokraatlik protsess**, mida ei ole võimalik ilma konsultante palkamata läbi viia. Ettevõtjal ei ole vajaminevat administratiivset võimekust ning pädevust, et taotlust ise esitada ning kogu protsessi hallata.
- **Hanke tegemine vastavalt Riigihangete Seaduse § 3 toodud üldpõhimõtetele on ettevõtjatele liiga piirav**, millest tulenevalt ei pruugi olla võimalik valida ettevõttele just selline tehnoloogiline lahendus, mis neile kõige paremini sobib. Samuti ei pruugi olla välisettevõtte huvitatud hankel selle keeruliste tingimuste tõttu osalemisest ning ka hanke ajaline kestvus ei ole ettevõtete jaoks

atraktiivne. Ettevõtte võiks olla suurem vabadus endale sobivaim tehnoloogiline lahendus valida kui ettevõtte sellest vähemalt 50% ise kinni maksab.

- **Ressursiauditite tegemisel jääb Eestis kohati puudu vajalikest spetsiifilisi erialaseid teadmisi omavatest ekspertidest ning spetsialistidest, kes oleksid ettevõtjate hinnangul võimalised kirjutama pädevaid auditeid.** Samuti on auditite kirjutamine liiga pikk protsess, mille jooksul võivad makromajanduslikud tingimused muuta auditis kirja pandud eeldusi ning audit ei vasta enam tegelikule olukorrale. Süsteem peaks olema paindlikum ning võimaldama kaasata lihtsamini auditite kirjutamise protsessi ka teadlasi või võimaldama kutsetunnistust mitte omavatel teadlastel ja ekspertidel samuti auditeid kirjutada. Kutsetunnistuse olemasolu ei pruugi Eesti kontekstis tagada erialast pädevust.
- **Toetusvoorude avamise kommunikatsioon on ettevõtjate hinnangul puudulik** ning vajaks selgemat ning paremat lähenemist. Toetusvoorude avanemisest võiks ja tuleks teada anda vähemalt 4 nädalat enne toetusvoorude avanemist, et anda ettevõtjatele minimaalne hädavajalik aeg ettevalmistusteks.
- **Keerulisemate ressursiauditite juures puudub rakendusüksusel arusaam, et soetatava seadme juurde on vajalik rajada ka seda toetav infrastruktuur,** ilma milleta ei ole võimalik seadmega tööd alustada. Sellisel juhul tuleb korraldada mitu eraldiseisvat hanget, mis tähendab protsessi venimist ettevõtja jaoks. Kirjeldatud probleemiga on seotud ka toetava tarkvara hankimine, mis on tegevuse raames hangitava seadme tööks hädavajalik, kuid otseselt midagi ei säästa või ressursse kokku ei hoia. Ettevõtjate hinnangul puudub ka sellistel juhtudel rakendusüksusel soov tarkvara soetamist toetada.
- **Rakendusüksuse koordinaatorite erinev administratiivne võimekus** projektidega tegeleda. Selline olukord paneb mõned ettevõtjad ebavõrdsesse olukorda ning annab teistele, kelle projektidega kiiremini tegeletakse, konkurentsieelise.
- **Rakendusüksuse valdkondlik teadlikkuse tase ei pruugi olla piisav,** et mõista spetsiifilisemate projektide ning tehniliste lahenduste karakteristikat ning sellest tulenevalt ei suudeta **adekvaatselt hinnata ressursiauditite sisu** ning nende vastavust tegelikkusele, st. ressursiauditites välja toodud positiivset mõju arvatakse olevat ülehinnatud. Ettevõtjate hinnangul on ette tulnud juhtumeid, kus projektist saadav kasu tuleb hinnata algselt madalamaks.

HINNANG:

Seatud väljundnäitajad on täidetud ning seatud tulemused saavutatud. Samas ei ole läbi viidud projektide arv erinevate sihtrühmade hinnangul kõige adekvaatsem mõõdik hindamaks meetme tulemuslikkust.

Uuel eelarveperioodil tuleks lisaks rahastatud ja lõpetatud projektide arvule hinnata ka ressursi kui tootmissisendi säästu vastavalt konkreetsele projektile ning ettevõttele. Selliselt oleks tulemuslikkust lihtsam ja arusaadavam hinnata ning ka mõju oleks võimalik ühtse loogika alusel vaadelda.

3.1.3 MÕJU

ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA FONDIDE RAKENDUSKAVA EESMÄRKIDE JA RIIGI TULEMUSNÄITAJATE SAAVUTAMINE

Meetme „Ettevõtete ressursitõhusus“ tegevuse 4.3.1. „Investeeringud parimasse võimalikku ressursitõhusesse tehnoloogiasse; ressursijuhtimissüsteemide ja toetavate IT-rakenduste toetamine“ mõjusid on hinnatud nii lõppenud projektide seirearuannete baasilt kui ka ettevõtjatega tehtud intervjuude käigus saadud infole tuginedes. Nendel juhtudel, kus ettevõtte ei olnud saavutanud

projektistsenaariumis seatud eesmäärke, toodi võimaluse korral välja ettevõtete endi põhjendused ja seisukohad ning võeti neid mõjude hindamisel arvesse.

Kuigi käesoleva aruande esitamise seisuga oli lõpetatud projekte 138, siis esitatud seirearuannete analüüs toimus veebruaris 2022, mis ajaks oli lõpetatud 129 projekti ning esitatud 62 seirearuannet. Sellest tulenevalt on ka järeldused ning tulemid tehtud esitatud 62 seirearuande baasil. Kuuekümne kahest esitatud seirearuandest oli 28 juhul oli võimalik vaadelda vaid projekti esimese aasta tulemusi, teistel juhtudel oli seirearuandeid esitatud kaks või enam aastat. Andmete puudulikkus piiras sektorite lõikes adekvaatselt mõjusid ja tulemusi hinnata ja neid sektoreid omavahel võrrelda. Samuti ei ole mõistlik hinnata projekti edukust vaid esimese seireaasta baasil, seda olukorras, kus majanduse konjunktuur on väga kiires muutuses ja ettevõtetel on seeläbi keeruline teha ka majanduslikke prognoose.

TABEL 4. MEETME 4.3.1. TEGEVUSE LÕPETATUD PROJEKTIDE NING ESITATUD SEIREARUANNEDE ARV (VEEBRUAR, 2022)

TÖÖSTUSHARU	EMTAK KOOD	LÕPETATUD PROJEKTID	ESITATUD SEIREARUANDEID
Mäetööstus	06 – 09	15	14
Toit- ja jook	10 – 11	11	4
Tekstiil ja rõivad	13 – 14	3	1
Puit	16	39	14
Paber ja tselluloos	17	3	2
Trükitööstus	18	5	3
Keemiatööstus	20	3	2
Plastitööstus	22	7	2
Mineraalsed materjalid	23	5	2
Metalltooted	25	21	7
Arvuti- ja elektroonikatööstus	26	2	1
Masinate ja seadmete tootmine	28	1	N/A
Sõidukid, haagised	29	5	4
Mööbel	31	7	6
Masinate ja seadmete remont	33	2	N/A
KOKKU		129	62
PROJEKTISTSENAARIUMI RESSURSIÄÄST SAAVUTATUD			42

Allikas: Keskkonnaministeerium, 2022.

Mäetööstuses on seisuga veebruar 2022 lõpetatud 15 projekti ning rakendusüksus edastas projektimeeskonnale 14 seirearuannet.

Enamustel juhtudel olid ettevõtted saavutanud projektistsenaariumis paika seatud ressursitõhususe eesmärgid ning kolmel juhul ületati seatud eesmäärke pea mitmekordselt. Enamuses jäid siiski saavutatud tulemused projektistsenaariumis paika pandud eesmärkide lähedale.

Vaid ühel juhul ei olnud toetust saanud ettevõtte projektistsenaariumis seatud ressursitõhususe eesmärki saavutanud, kuid kuna ettevõtte ei jaganud ka projekti kohta selgitusi, ei ole võimalik hinnata projekti sobivuse või võimalike põhjuste üle.

Arvestades, et enamuse seirearuanded esitanud ettevõtetest ka projektistsenaariumis paika pandud eesmärgid olid saavutanud, võib hinnata meetme tegevuse mõju edukaks. Samuti näitavad tulemused, et ka ettevõtete vajaduste hindamiseks ja kaardistamiseks ja ressursikasutuse tõstmiseks läbi viidud auditid ning nendes määratud tulemused vastavad tegelikkusele ning ka ettevõtete võimekusele projektis paika pandud eesmärgid pikema perioodi vältel edukalt ellu viia.

Toiduainete sektoris on lõpetatud seisuga veebruar 2022 11 projekti ning rakendusüksus edastas projektimeeskonnale 4 seirearuannet. Edastatud seirearuannete põhjal selgus, et kolmel juhul olid ettevõtted projektistsenaariumis paika pandud tulemused saavutanud ning ühel juhul jäid need loodetud ressursikasutuse paranemisele alla.

Sellest tulenevalt saab väita, et kuigi nominaalselt on projektide arv ja esitatud seirearuannete arv väike, siis kolmel juhul neljast on paika pandud tulemused (R) saavutatud, ehk meedet saab lugeda edukaks.

Tekstiilisektoris oli lõpetatud vaid üks projekt ning seirearuande kohaselt ei ole ettevõtte projektistsenaariumis seatud ressursikasutuse paranemist vastavas mahus saavutanud tulenevalt ettevõttevälistest muutujatest, mida on põhjustanud nii COVID pandeemiast tingitud tarneraskused kui ka sellest tulenevalt negatiivselt muutunud maailmamajanduse konjunktuur.

Rõivasektoris oli lõpetatud projekte kaks ning nende mõju ja tulemuslikkuse osas ei olnud võimalik hinnangut anda tulenevalt seirearuannete puudumisest.

Enim lõpetatud projekte oli sisuga veebruar 2022 **puidusektoris** – 39 lõpetatud projekti, mille osas edastas rakendusüksus projektimeeskonnale 14 seirearuannet. Edastatud seirearuannetest kuuel juhul ei olnud ettevõtted kas ühel või mõlemal seireaastal soovitud tulemusi ressursikasutuse paranemise osas saavutanud.

Vaid kolmel juhul ettevõtted põhjendasid rakendusüksusele, millistest põhjustest tulenevalt eesmärgid jäid saavutamata, seega ei ole võimalik objektiivselt hinnata meetme tegevuse mõju puidusektorile ning kas meede võimaldab sektoril saavutada meetmes kirjeldatud eesmärgid. Kuigi esialgne hinnang viitab projektistsenaariumite ning tegelikkuse vahel küllaltki suurele erinevusele.

Ettevõtjad ise nägid peamiste probleemidena sisendite, nagu saematerjali ning elektrienergia järsku hinnatõusu, mis mõjutas negatiivselt ettevõtete tootmismahude tulenevalt tellimuste vähenemisest, mis omakorda omasid negatiivset mõju käibele ja kasumile. Ka sisendite kõikuvat kvaliteeti toodi näitena, mida on projektistsenaariumites raske arvestada ja mis omab ressursikasutuse paranemisele negatiivset efekti.

Kokkuvõtvalt saab 14 esitatud seirearuande baasilt, millest kaheksal juhul oli projektistsenaariumis paika pandud näitajad ka saavutatud, lugeda projekti edukust keskpäraseks. Tähelepanu tuleb ka juhtida sellele, et puidusektorit on viimasel kahel aastal tugevalt mõjutanud nii COVID-19 pandeemia kui ka teised regionaalsed ning globaalsed kriisid, mis raskendavad ettevõtete soovitud tulemuste saavutamist. Sellest tulenevalt ei ole ka hetkel adekvaatne hinnata puidusektori tulemusi, sest tundmatu mõjuga muutujaid on ettevõtete jaoks liiga palju.

Paberitootmises oli vaid kolm lõpetatud projekti ning kahel juhul esitati rakendusüksusele ettevõtete poolt ka seirearuanded. Ühel juhul ettevõtte seatud ressursisäästu ka saavutas ning teisel juhul mitte. Seega ei ole ka paberitootmises võimalik adekvaatseid järeldusi andmete vähesuse tõttu teha.

Trükitööstuses on lõpetatud viis projekti ning aruande kirjutamise ajaks oli esitatud rakendusüksusele kolm seirearuannet. Vaid ühel juhul ei saavutanud ettevõtte tulenevalt tarneahelate kriisist koos sisendhindade kasvuga seireplaanis paika pandud tulemusi. Nii, nagu paberitootmises, oli lõppraporti kirjutamise ajaks esitatud vaid **kaks** seirearuannet **keemia- ja plastitööstuse** ettevõtete poolt. Plastitööstuse puhul olid esitatud seirearuanded positiivsete tulemitena ning keemiatööstuses ei saavutanud üks rahastuse saanud ettevõtte projektistsenaariumis paika pandud tulemit, jäädes sellele alla enam kui kaks korda.

Ka **mineraalsete materjalide** ettevõtetest saatis seirearuande vaid kaks firmat, kuigi lõpetatud projekte oli 5. Üks mineraalsete materjalide ettevõtte ületas projektistsenaariumis paika pandud tulemi ligi kuue kordselt ning teine ettevõtte ei suutnud tulenevalt elektrienergia väga tugevast hinnatõusust pakkuda turul konkurentsivõimelise lõpphinnaga tooteid.

Teiseks suurimaks tööstusharuks, milles oli enim lõpetatud projekte, oli **metallitööstus**. Seisuga veebruar 2022 oli lõpetatud 21 projekti ning seirearuande oli esitanud 7 ettevõtet, milledest **kaks ei suutnud täita** projektistsenaariumis kindlaks määratud ressursikasutuse parenemise kordajat. Mõlemal juhul põhjendasid ettevõtted, et seoses seadmete kasutamiseiga seotud tehniliste probleemide ja insenerspetsiifiliste eripäradega, kujunesid seadmete testperioodid pikemaks ning seadmete täiemahuline käivitamine ja optimaalse tegevuse saavutamine võttis prognoositust enam aega. Antud probleeme ei osatud ette näha ning need mõjutasid negatiivselt ka ressursikasutuse näitajat. Samas tõdesid ettevõtted, et seadmed täidavad oma eesmärgi ja järgnevatel aastatel kindlasti ka seatud eesmärgid saavutatakse.

Kuigi seirearuannete arv on küllaltki väike, siis näitavad tulemused, et projekti saab lugeda edukaks ning ettevõtetal ka õnnestub paika pandud tulemusi saavutada ning ellu viidud muudatusi nähakse kindlasti positiivsetena ja väga vajalikena.

Arvuti- ja elektroonikatööstuses on lõpetatud kaks projekti ning masinate ja seadmete tootmises üks projekt. Kui viimases valdkonnas seirearuandeid ei esitatud, siis arvuti- ja elektroonikatööstuses esitati üks seirearuanne, mille kohaselt ka projektistsenaariumis paika pandud eesmärgid on saavutatud.

Sõidukite ja haagiste sektoris on lõpetatud viis projekti ning seirearuanded esitatud nelja puhul. Neljast vaid ühel juhul ei saavutatud ressursikasutuse paranemist projektistsenaariumis ette määratud tasemel ning ettevõtte hinnangul oli tegemist ühekordsete insenertehnilistest eripäradest tingitud kuludega, mida enam ei tohiks esineda. Olemasolevate andmete pealt saab väita, et antud sektoris on meetme tegevus soovitud mahus mõju saavutanud ja kokkuvõtvalt ollakse projektide elluviimisel ja rakendamisel edukad.

Mööblitööstuses on lõpetatud 7 projekti ning lõpetatud on ka üks siseriiklik Keskkonnaprogrammi projekt. Kuus ettevõtet oli esitanud ka seirearuande ning pooltel juhtudel olid seatud eesmärgid saavutatud ning pooltel juhtudel mitte. Samas ületati projektistsenaariumi ressursikasutuse baastase kindlasti suuremana kui jäi selle saavutamisest puudu. Ühel juhul ka ettevõtte põhjendas negatiivseid tulemusi, mis olid seotud sisendite (elektrienergia, saematerjal) kallinemisega, mis mõjutas negatiivselt tellimuste mahtu ja sellest tulenevalt ka ettevõtte finantsnäitajaid. Teistel juhtudel ettevõtted põhjendusi ei jaganud. Olemasolevate andmete baasilt saab hinnata meetme tegevuse mõju keskpäraseks, sest pooltel juhtudel ei ole ressursistsenaariumis paika pandud eesmärgid erinevatel põhjustel saavutatud ning ettevõtted on esitanud vaid projekti esimese aasta seirearuanded.

Masinate ja seadmete remondi sektoris oli lõpetatud kaks projekti, kuid seirearuanded puudusid, mille põhjal ei ole võimalik sektori osas ka mingeid järeldusi teha.

Jätkuv COVID pandeemia, selle negatiivsed mõjud maailmamajanduse konjunktuurile, tarneahelatele ja sisendhindade kasvule ei pruugi olla veel täielikult Eesti majandusse kohale jõudnud ning pandeemia võimalikud negatiivsed mõjud võivad avalduda erinevatele sektoritele erinevatel aegadel. 2021. aasta teises pooles järsult kasvama hakanud energiakandjate ja muude sisendite hinnamõjud ei pruugi veel samuti kajastuda 2021. aasta seirearuannete tulemustes ja põhjalikke järeldusi 2021. aasta baasilt teha ei ole võimalik.

Kindlasti tuleb ära märkida, et ka Venemaa-Ukraina sõda suurendab ebakindlust nii lähiregiooni majanduses kui ka maailmamajanduses laiemalt, omades omakorda negatiivset mõju sisendite (nagu metall, saematerjal, õlid ja mineraalid, kütused) kättesaadavusele, suurendades inflatsiooni ja seeläbi mõjutades nii ettevõtete käivet, kasumlikkust kui ka konkurentsivõimet.

Ka intervjuude käigus ettevõtete selgus, et mitmetes sektorites on süvenev toorainekriis koos suurenevate energiahindadega suureks väljakutseks ning põhjustab suurt teadmatust mitte vaid konkreetselt nende sektoris, vaid majanduses üldisemalt. Negatiivselt võivad saada mõjutatud nii käibed kui ka kasumid ja täitmata võivad jääda projektistsenaariumites paika pandud tasemed.

SEKTORITEÜLENE TAGASISIDE

Intervjuude läbiviimise käigus ning ettevõtjatelt saadud tagasiside baasilt joonistusid välja sektoriteülesed mustrid, mis kõik mõjutavad kas positiivselt või negatiivselt meetme tegevuse mõju saavutamist ettevõtete jaoks.

- Meede ning tegevus võimaldab ettevõtjal teha investeeringuid keskkonnasäästlikumasse ja innovaatilisemasse tootmisesse, milleks ei pruugi ettevõttel endal olla finantsilist võimekust. Investeeringud võimaldavad ettevõttel omakorda suurendada pakutavate toodete ja teenuste valikut ning kvaliteeti, panustada omakorda tootearendusse ning seeläbi suurendada konkurentsivõimet.
- Kliendid ning tarbijad hindavad keskkonnasäästlikkust üha enam ning ettevõtete ressursitõhususe meetmes osalemine võimaldab ettevõtetel konkureerida uutel turgudel ning osaleda (rahvusvahelistel) hangetel, milles keskkonnasääst on üheks hankes osalemise kriteeriumiks. Ressursitõhusust väärtustatakse samuti üha enam ning ettevõtete ressursitõhususe meetmed aitavad selles osas ettevõtjaid edasi.
- Suurtele tootmisettevõtetele on see sisuliselt ainuke Eestis pakutav meede, mille raames on võimalik tootmisüksusi arendada ning suuremahulisemaid investeeringuid läbi viia.
- Ressursiauditi tegemise, projektistsenaariumi kirjutamise, hanke läbi viimise ning sellest tulenevalt ka tehnoloogia toimima saamise ajaline protsess on ettevõtja jaoks ebamõistlikult pikk, mis vähendab ettevõtte konkurentsivõimet.
- Projekti pikk ajaline raamistik tähendab ka seda, et tehnoloogilise lahenduse toimima hakkamiseks on ressursiauditis või projektistsenaariumisse kirjutatud sisendandmed ja väärtused sedavõrd muutunud, et ei peegelda enam tegelikku olukorda. Projektistsenaariumis paika pandud muutujaid peaks olema võimalik hiljem redigeerida, et tagada projekti asjakohasus.
- COVID-19 pandeemia ning sõjaline olukord Ukrainas on majanduskeskkonda ettearvamatult muutnud ning tulenevalt sisendhindade suurest kasvust ei pruugi ettevõttel olla enam võimalik ressursiauditis paika pandud tulemusi saavutada.
- Aeg- ning inimressurss peaksid samuti olema arvestatud kui ressursitõhusus. Automatiseerimise ning innovaatiline tootmine töötleva tööstuse kontekstis tähendab tihti ka seda, et inimressurssi kulub pärast protsessi uuendamist vähem. Automatiseeritud tootmisliin vähendab kulusid, kiirendab protsessi ja suurendab ettevõtte konkurentsivõimet, kuid hetkel ei tohi seda ettevõtjate hinnangul sellisena rakendusüksusele presenteerida.
- Ettevõtted, kes viisid ellu keerulisemaid projekte, tõid välja, et Eestis ei ole kõikides valdkondades piisavalt pädevaid eksperte ning audiitorid ei mõista alati ettevõtte soove või neil puuduvad spetsiifilisemad insenertehnilised teadmised. Sellest tulenevalt ei jõuta piisavalt pädevate ressursiaudititega õigeks ajaks valmis, sest kaasama peab väliseid valdkonnaspetsiifilisi eksperte.⁹
- Kuigi töötleva tööstuse ettevõtete puhul on küll meetme tegevus sisuliselt ainuke võimalus erinevate toetuste kontekstis arendusi ellu viia, siis toetusmäär ei pruugi olla olenemata sektorist või tööstusharust ettevõtte jaoks piisavalt atraktiivne, et minna toetust küsima. Näitena toodi, et alla 100 000 euro suuruse toetuse taotlemine ei ole tulenevalt taotluse bürokraatlikust olemusest ettevõtja jaoks mõistlik, ehk lihtsam ja kiirem on proovida leida finantsvahendeid teiste kanalite kaudu.

⁹ Oluline on märkida, et seadusest tulenevalt on ressursiauditi tegemisel võimalik tellitava teenuse osana sätestada lepingus nii auditi tähtaeg ning muudetavad sisendsuurused. Samuti on võimalik töö tellija hinnata ise auditeerija pädevust tema varasemate tööde ning teiste ettevõtete tagasiside põhjal.

- Toetuse suurus ning toetusmäär võiks olla seotud loodava innovatsiooni ning väärtusega, st. mida suurem panus innovaatisemasse lahendusse, seda suurem peaks olema ka avaliku sektori poolne finantsiline toetus koos avaliku sektori poolt antavate garantiidega.
- Kuigi toetuse määrad on rakendatud juba maksimaalselt vastavalt riigiabi reeglitele ning maapiirkondades tegutsevatele ettevõtetele suuremat toetust ei ole võimalik maksta, võiks ettevõtjate hinnangul maapiirkondades tegutsevate ettevõtetele makstav toetus olla suurem koos kõrgema toetusmääraga, sest loodav sotsiaalmajanduslik kasu võib olla investearingu läbi suurem kui näiteks Tartus või Tallinnas.
- Tulenevalt sellest, et nii ettevõtetele kui ka ressursiauditeid läbi viivatel audiitoritel ei pruugi hanke tegemise ajaks olla piisavalt teadmisi hanke läbiviimise tingimustest, nõuetest ja võimalustest, ei osata hanget piisavalt hästi läbi viia ning tingimusi paika panna. Sellest tulenevalt võib hanke juures muutuda ettevõtete jaoks piiravaks kolme osaleja nõue ning muude tingimuste puudumisel hinna kui ainukese kriteeriumi nõue, mis piirab sobiva tehnoloogilise lahenduse valimist ettevõttele, pidurdab kogu protsessi ja võib lõppkokkuvõttes kahjustada konkurentsivõimet ja suurendada ettevõtja jaoks kulusid. (vt. [Tulemuslikkus](#) - taotlusvooru jooksul tekkinud takistused ning piiravad tingimused).
- Ettevõtjate hinnangul on tarvilik toetada ka infrastruktuuri ning tehnosüsteemide arendust, ehitust ning renoveerimist koos võimalusega uuendada ettevõtte sõidukiparki keskkonnasäästlikuma vastu. Mainitud valdkonnad moodustavad lahutamatu osa ettevõtte struktuurist, opereerimise efektiivsusest ja kasumlikkusest ning nendesse investeerimine võib samuti anda suure ressursside kokkuhoiu paralleelselt konkurentsivõime kasvuga.
- Toetusmeetme raames peaks olema võimalik rajada ka väikevooru raames lokaalseid elektritootmisvõimsusi, näiteks päikeseelektrijaamade ehitus koos baasvõrguga ühinemise toetusega.

HINNANG:

Meetme tegevuse mõju hindamine on raporti kirjutamise hetkel raskendatud kolmel peamisel põhjusel:

- 2020. aastal alanud COVID-19 pandeemia, mis kujunes toorme- ja tarnekriisiks ja millele on lisandunud Ukraina kriis, on mõjutanud globaalset majanduslikku ning poliitilist konjunktuuri sedavõrd, et on äärmiselt keeruline hinnata ettevõtte tasandil turgude nõudlust ja käitumist koos sisendhindade kättesaadavuse ja maksumusega.
- Tulenevalt muutunud majanduslikust ning geopoliitilisest olukorrast ei pruugi enam projektistsenaariumites paika pandud eesmärgid olla täidetavad, sest baasstsenaariumi arvutused ja eeldused ei vasta enam tegelikkusele.
- Paljudes sektorites on projektid lähiminevikus alanud ning kestnud kas üks-kaks aastat või pole veel üldse sisuliselt käima läinud, millest tulenevalt ei ole võimalik täpselt hinnata projektide pikaajalist mõju nii ettevõtete kui ka sektori tasemel. Kõige kindlamalt saab öelda, et mäetööstuses on olemasolevate andmete baasilt hinnates projektid olnud edukad ning toetusmeede on end õigustanud ja mõju on positiivne.

Ettevõtjate, erialaliitude ning audiitorite tagasisidest selgus, et olenemata projekti käigus kogetud negatiivsetest aspektidest ning olemasolevatest puudustest, hinnatakse toetusmeetme mõju nii üksikutele ettevõtetele kui ka erinevatele sektoritele ja Eesti majandusele tervikuna positiivseks. Leitakse, et meetme tegevused on end õigustanud ja võimaldavad Eesti ettevõtetel endi konkurentsivõimet rahvusvahelises keskkonnas kasvatada, liikuda suurema lisandväärtusega toodete ja teenuste pakkumise juurde ning panustada keskkonnasäästlikumatesse tootmislahendustesse.

Samuti näitavad esitatud seirearuanded, et mitmetes sektorites ka ressursiauditites paika pandud tulemused saavutati ning neid mitmel juhul ka kordades ületati, mis näitab, et auditid on koostatud ühelt poolt adekvaatselt ja et ettevõtetele ei käi tulemuste saavutamine üle jõu. Seega saab seniseid meetme tegevusi kindlasti lugeda õigustatuks ja meetme tegevuse edukaks.

Meetme tegevus peaks kindlasti tulevikus jätkuma, et suurendada veelgi ettevõtete võimalusi enda tootmist optimeerida ning ressursitõhusamaks muuta. Kaaluda tuleks ka erinevate tegevuste lisamist abikõlblike tegevuste hulka, mis omakorda aitaks ettevõtete konkurentsivõimet rahvusvahelises keskkonnas kasvatada.

3.1.4 SOOVITUSED

JÄRELDUS	SOOVITUS
<p>J1. Taotlemise tingimused on ebaselged ja/või liiga keerulised</p>	<p>S1: Luua täiendavad juhendmaterjalid ja pakkuda eelnõustamist. Meetme atraktiivsuse suurendamiseks on soovituslik lisaks olemasolevale koostada iga taotlusvooru kohta täiendavad juhendmaterjalid, kus on selgitatud võimalikult lihtsalt Euroopa Liidu poolt kehtestatud riigiabi andmise reegleid ja tingimusi.</p> <p>Lisaks on otstarbekas pakkuda konsultatsioone potentsiaalsetele taotlejatele. Soovituslik on seda teha kas Keskkonnainvesteeringute Keskuse koordinaatorite poolt personaalselt või ressursipuuduse korral läbi välise partneri, kes kaardistaks sobiliku sihtrühma, tutvustaks toetusmeetme tingimusi, hindaks projekti potentsiaali antud meetme kontekstis ning aitaks läbi mõelda taotlemise tingimuste täitmise.</p> <p>Ettevõtte vajavad ka kinnitust ning teavet meetme kestvuse ja avatuse kohta, mis annab ettevõtetele kindluse panustada raha kitsamalt ressursiauditite läbiviimisesse ja pikemas perspektiivis teha investeeringuplaane ressursitõhususe tõstmiseks.</p> <p>Aeg: viia soovitused ellu uue taotlusvooru avamisel.</p>
<p>J2. Rahastatavad tegevused ei kata piisavas mahus probleemseid valdkondi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - taastuenergia lahendustesse investeerimine; - ettevõtte taristu arendamine ja renoveerimine; - projekti toimimist toetatavate IT lahendustesse investeerimine 	<p>S2: Konsulterida potentsiaalsete taotlejatega, et selgitada välja uueks eelarveperioodiks nende vajadused.</p> <p>Meetme tegevuste planeerijatel on soovituslik teha eelkonsultatsioone töörühmade moodustamise ning erialaliitude ja kohalike omavalitsustega suhtlemise kaudu. Kohalike omavalitsuste kaasamine eelkonsultatsioonidesse võimaldab saada infot, millised võivad olla konkreetsetes omavalitsuses meetme tegevuse sihtgruppi kuuluvate ettevõtete suurimad vajadused, ehk milliseid toetuseid ettevõtjad enim vajavad. Samuti tuleb töörühmadesse kaasata ettevõtjaid, erialaliite ning auditeid läbi viivaid insenere, et koguda infot eelmisest meetme perioodist. Töörühmade toimimise sagedus peaks sõltuma sidusgruppide sisendist ja võtma arvesse ka majanduspoliitilisi arenguid nii Eestis kui ka maailmas laiemalt (nt kui Euroopa Komisjoni tasemel otsustatakse kiiremini loobuda gaasiga hoonete kütmisest, tuleks sellise eesmärgi täitmise nimel ka ettevõtteid senisest enam toetada).</p> <p>Näiteks hindavad ettevõtjad ja audiitorid, et toetada võiks nii taastuenergialahenduste väljaehitamist ja arendamist, mis võimaldavad ettevõttel kasutatava elektrienergia kokkuhoidmist, mis omakorda vähendab tegevuskulusid ja on ka üks osa kestlikust ärimudelidest. Samuti hinnatakse, et toetada tuleb ka ettevõtte toimimiseks vajamineva taristu arendamist ja renoveerimist (nt hoonete soojustamine, ventilatsioonisüsteemi uuendus).</p> <p>Samuti tuleks toetada ka erinevate tarkvaraliste lahenduste soetamist ning kasutusele võtmist, mis kas täiendavad tootmist või suudavad eraldiseisvalt ressurside kasutamist seirata ja ka seeläbi ressursse kokku hoida. Tegevus aitaks suurendada ettevõtete digitaliseerituse taset paralleelselt seda toetavate investeeringutega tootmisprotsessidesse.</p> <p>Aeg: viia soovitused ellu uue taotlusvooru avamisel.</p>
<p>J3. Ebapiisav aeg taotluste ning ressursiauditite tegemiseks seab ettevõtjad ebavõrdsesse olukorda</p>	<p>S3: Seada piisava etteteatamisega kindel vooru avamise aeg.</p> <p>Et tagada kõikidele ettevõtetele võrdsed võimalused toetuste taotlemisel, tuleks taotlusvoorude, peamiselt meetme tegevuse 4.3.1. avanemisest vähemalt 9 kuud enne ette teada anda. Sellise korraldusega oleks kõikidel ettevõtetel kindel aeg</p>

	<p>ressursiauditite läbi viimiseks ja teiste korralduslike toimingute tegemiseks, mis vähendaks turul tekkida võivat ebavõrdsust ning asetaks erinevate keerukusastmega projektidega ettevõtjad teistega võrdsemasse seisu.</p> <p>Samuti tuleks taotluse eeltäitmise võimalikkusest teada anda vähemalt 4 nädalat enne toetusvooru avanemist, et anda ettevõtjatele minimaalne hädavajalik aeg ettevalmistusteks.</p> <p>Aeg: viia soovitud ellu uue taotlusvooru avamisel.</p>
<p>J4. Investeeringu elluviimiseks vajamineva hanke korraldamise tingimused on ettevõtete jaoks piiravad</p>	<p>S4: Läheneda taotluste läbivaatamisel individuaalselt vastavalt konkreetsele projektile.</p> <p>Võrreldavate hinnapakumiste nõude puhul investeeringu tegemiseks tuleks läheneda vastavalt konkreetsele projektile ja ressursiauditi tulemusele individuaalselt, mis võimaldaks ettevõttel hankida nende vajadustele kõige paremini vastav tehnoloogiline lahendus, mis annab ka suurima ressursisäästu koos kõrge lisandväärtusega.</p> <p>Vajadusel selgitada ettevõttele ning audiitorile võimalust koostada hange Riigihangete Registris, mis samuti võimaldab suurendada hanke läbi viimise paindlikkust. Võimalusel kasutada lihtsustatud kulu hüvitamise viisi (kindlasummaline makse).</p> <p>Aeg: viia soovitud ellu uue taotlusvooru avamisel.</p>
<p>J5. Taotluste ja projektide menetlus- ja rakendusaeg on liiga pikk</p>	<p>S5: Lühendada ja ühtlustada projektide ja taotluste menetlusaega.</p> <p>Ettevõtjate hinnangul menetletakse projekte erineva kiirusega, mis asetab osad taotluste esitajad eeliseisusesse ja kahjustab seeläbi teiste ettevõtjate võimekust ja turupositsiooni.</p> <p>Täpsemalt analüüsida projektitaotluste menetlusprotsessi, et lühendada projektide menetlusaega ja võimaldada kiirem projektide elluviimine. See suurendaks ka ettevõtete konkurentsivõimet ja võimaldaks ressursse hakata kiiremini kokku hoidma. Viia selgem ajaline mõõde sisse toetuse andmise tingimustesse.</p> <p>Aeg: viia soovitud ellu uue taotlusvooru avamisel.</p>
<p>J6. Ettevõtete jaoks võib omafinantseeringu leidmine osutada problemaatiliseks</p>	<p>S6: Suurendada väiksema finantsvõimekusega ettevõtetele riigipoolseid garantiisid ja/või käendusi.</p> <p>Maapiirkondades tegutsevatel ettevõtete projektidel on teoreetiliselt suurem sotsiaalmajanduslik mõju ümbritsevale majanduskeskkonnale, aga tulenevalt turutõrgetest on neil keerulisem saada projekti elluviimiseks turult finantsvahendeid. Ka väike- ja mikroettevõtetel on raskem leida projektide elluviimiseks vajaliku omafinantseeringu täitmiseks nõutud finantsvahendeid, kui seda on suure käibe ja finantspuhvriga suurettevõtetel.</p> <p>Antud hetkel pakub selliseid finantsgarantiisid KredEx ning oluline on pakutavate finantsgarantiidega ka uuel rahastusperioodil jätkata. Samuti tuleb vajadusel, arvestades Eesti ettevõtete halvenevat finantsseisu ja negatiivset maailmamajanduse väljavaadet seoses jätkuva COVID kriisi ning Ukraina sõjaga, viia finantsgarantiide saamise tingimused vastavusse ettevõtete finantsvõimekusega ja projektidest saadava sotsiaalmajandusliku kasuga.</p> <p>Aeg: viia soovitud ellu uue taotlusvooru avamisel.</p>

J7: Tulemuslikkuse hindamiseks väljatöötatud mõõdikud on ebapiisavad

S7: Uuendada ressursitõhususe hindamise mõõdikut.

Uuel eelarveperioodil lisada meetme tulemuslikkuse mõõtmisele lisaks rahastatud projektidele ja toetust saanud ettevõtete arvule ka ressursiauditis paika pandud ressursi (vastavalt konkreetsele projektile) kokkuhoid tootmisprotsessis. Antud näitajaks sobib esmase toorme sääst, mida on plaanis seada uue rahastusperioodi näitajaks.

Aeg: viia soovitud ellu uue taotlusvooru avamisel.

3.2 TEGEVUS 4.3.2. (AUDIITORITE KOOLITUSED)

Ressursitõhususe edukas rakendamine eeldab süsteemset lähenemist, ehk investeeringute tegemiseks peab eelnevalt olema teostatud põhjalik analüüs, mis aitaks välja tuua probleeme ja kitsaskohti ning leida neile sobivad lahendused. Sellest tulenevalt on oluline koolitada vastavaid spetsialiste, st. audiitoreid, kes oskavad teostada pädevaid ressursiauditeid ehk ressursikasutuse analüüse. Vastava kvalifikatsiooniga audiitorite väljakoolitamise eesmärki toetab meetme tegevus 4.3.2.

3.2.1 MEETME TEGEVUSE KIRJELDUS

Meetme tegevuse käigus suureneb audiitorite ning spetsialiste pädevus ja suureneb seeläbi ka meetme teiste tegevuste tulemuslikkus, ehk auditite teostamine ning ressursisäästuprojekti alusel tehtavad investeeringud. Samuti suureneb teadmiste vahetus ja sellega seotult tõuseb ettevõtete konkurentsivõime ning jätkusuutlikkuse kasv konkureerivas maailmas. Tegevust juhtis Keskkonnaministeeriumi projektijuht.

Toetuse andmise eesmärk on ettevõtete ressursitootlikkust suurendavate innovaatiliste lahenduste kasutusele võtmise toetamine.

PROJEKTI MAKSUMUS 372 862€

PERIOOD 01.04.2015 – 31.12.2020

SIHTRÜHM

Meetme tegevuse sihtrühmaks on vastavalt kutsetunnistustele ja litsentsidele:

- Volitatud energiatõhususe spetsialistid, tase 8
- Volitatud elektriinsenerid, tase 8 / Volitatud elektriinsenerid V
- Volitatud soojusenergeetikainsenerid, tase 8 / Volitatud soojustehnikainsenerid V
- Diplomeeritud energiatõhususe spetsialistid, tase 7 / Diplomeeritud energiaaudiitorid V / Energiaaudiitorid IV
- Diplomeeritud elektriinsenerid, tase 7 / Diplomeeritud elektriinsenerid V
- Diplomeeritud soojusenergeetikainsenerid, tase 7 / Diplomeeritud soojustehnikainsenerid V
- Diplomeeritud kütte-, ventilatsiooni- ja jahutusinsenerid, tase 7 (alates 22.02.2018)
- Kvaliteedijuhid (alates 22.02.2018)
- Keskkonnajuhtimise Hea Tava konsultandid (alates 22.02.2018)
- Muud piisava pädevusega eksperdid

TOETUSE OSAKAAL NING SUURUS

Toetuse maksimaalne osakaal oli 50% abikõlblikest kuludest ning projekti omafinantseeringu minimaalne osakaal (50%) oli finantseeritud riigi poolt siseriikliku panusena. Tegevuste maksumuse hindamisel arvestati ühe koolituspäeva maksumuseks 2000 – 4000 eurot, sõltuvalt koolituse asukohast, osalejate arvust ning koolituse detailsusest.

Meetme tegevuse raames maksti toetus välja vaid abikõlbliku kulu hüvitamiseks ja tegelike kulude alusel vastavalt ühendmääruse § 14 lg 1 punktis 1 nimetatud korras.

TOETATAVAD TEGEVUSED

Meetme raames olid toetatavateks tegevusteks:

- Ressursijuhtimise alaste koolituste korraldamine;
- Ressursiauditi meetodika väljatöötamine. Koostatakse juhendid nii ressursiauditite kui ka investeringu järgse seire läbiviimiseks. Töötatakse välja nõuded koolitatavate spetsialistide pädevusele;
- Ressursijuhtimise alase koolituskava koostamine. Koostatav koolituskava sisaldab insenertehnilisi (nt hoonete tehnosüsteemid, elekter), ressursitõhususe (nt auditi meetodika) ja üldisi teemasid (nt finantsarvestus, uued tehnoloogiad). Lisaks koostatakse koolituste korraldamiseks vajalikud materjalid;
- Spetsialistide ressursijuhtimise alane täienduskoolitus. Spetsialiste koolitatakse koolituskava alusel.

Kulu loeti abikõlblikuks kui see vastas Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ §-le 2 ning meetme tegevuse käskkirjas sätestatud tingimustele.

Abikõlblikeks kuludeks loeti:

- projekti kulud, mis tehakse toetatavate tegevuste nimetatud tegevuse elluviimisel ja meetme tulemuste ning projekti eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks;
- personalikulud, mis on nimetatud ühendmääruse § 3 lõikes 1;
- auditi meetodika väljatöötamise kulud;
- koolituskava koostamise kulud;
- koolituskulud;
- avalikustamisega seotud kulud;
- meetodiliste juhendite, juhiste ja koolitusmaterjalide väljatöötamise kulud;
- konsultatsiooni kulud;
- trükiste kulud;
- suulise ja kirjaliku tõlketeenuse kulud.

Abikõlblikeks kuludeks ei loetud ühendmääruse §-s 4 nimetatud kulusid.

RIIGIABI REEGLITE KOHALDAMINE

Alates **22.02.2018** jõustunud muudatustega loetakse spetsialistide ressursijuhtimise alast täiendkoolitust vähese tähtsusega abiks kui koolitust saav isik on ettevõtja konkurentsiseaduse § 2 tähenduses. Sellisel juhul antakse abi komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013 ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatud korras. Toetuse saaja kontrollib kasusaajate vastavust Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013 nõuetele enne toetuse andmist vastavalt kehtestatud korrale ning toetuse saaja on kohustatud teavitama kasusaajat, kui antav abi on VTA. Abi andja peab abi andmist käsitlevaid andmeid säilitama 10 aastat alates kava alusel viimase abi andmise päevast.

11.03.2019 jõustunud muudatustega täiendati riigiabi reeglite kohaldamist järgmiste punktidega:

- Vähese tähtsusega abi andmisel kohaldatakse Euroopa Komisjoni määruses (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8) ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatud.

- Vähesse tähtsusega abi suuruse arvestamisel loetakse üheks ettevõtjaks sellised ettevõtjad, kes on omavahel seotud komisjoni määruse 1407/2013 artikli 2 lõike 2 kohaselt ning abi andmisel võetakse arvesse komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013 artiklis 5 sätestatud erinevateks eesmärkideks antava vähesse tähtsusega abi kumuleerimisreegleid.
- Vähesse tähtsusega abi andmisel säilitab toetuse andja andmeid nimetatud abi andmise kohta 10 aastat alates projekti raames viimase vähesse tähtsusega abi andmisest. Seejuures kontrollib toetuse saaja kasusaajate vastavust Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013 nõuetele enne toetuse andmist vastavalt kehtestatud korrale ning toetuse saaja on kohustatud teavitama kasusaajat, kui antav abi on VTA.
- Vähesse tähtsusega abi andmisel ei tohi toetuse suurus koos jooksva majandusaasta ja taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kahe majandusaasta jooksul antud vähesse tähtsusega abiga ületada 200 000 eurot.

TEGEVUSTE ABIKÕBLIKKUSE PERIOOD

Tegevuste abikõblikkuse periood algas 1. aprillil 2015 ning pidi algsest lõppema hiljemalt 2023. aasta 31. detsembril, kuid meetme tegevus lõpetati 31.12.2020.

MENETLUS JA ARUANDLUS

Toetuse saaja esitas rakendusüksusele vahe- ja lõpparuande tegevuse käskkirja lisa sätestatud tähtpäeval ning tegi seda rakendusüksuse kehtestatud vormil koos nõutud lisadega ja digitaalselt allkirjastatuna.

Projekti vahearuanne pidi sisaldama vähemalt projekti aruandlusperioodi tegevuste ülevaadet, teavet edusammude kohta projekti eesmärgi, väljundite ja tulemuste saavutamisel ning hinnangut projekti eesmärgi, väljundinäitajate ning tulemuste saavutamise võimalikkuse kohta projekti lõpuks. Toetuse saaja esitas projekti vahearuanne projekti iga rakendamise aasta kohta hiljemalt järgmise aasta 1. veebruaril ning esimene aruanne tuli esitada hiljemalt 1. veebruaril 2016.

Projekti lõpparuanne pidi sisaldama kõigi tegevuste ülevaadet, teavet projekti eesmärgi, tulemuste ja väljundite saavutamise kohta. Lõpparuanne esitati kahe kuu jooksul pärast projekti abikõblikkuse perioodi lõppu ning rakendusüksus võis põhjendatud juhul tähtaega pikendada.

MUUDATUSED

Toetuse andmise korda ja tingimusi muudeti meetme perioodi jooksul kaks korda. Alljärgnevalt on toodud välja muudatused, mis projektimeeskonna hinnangul omasid osapooltele suurimat mõju.

22.02.2018 jõustunud muudatustega täiendati täiendatakse koolituse sihtgruppi kütte-, ventilatsiooni- ja jahutusinseneride ning kvaliteedijuhi vastavat kutsetunnistust omavate spetsialistidega ning keskkonnanjuhtimise Hea Tava konsultantidega, kuna ressursitõhususe analüüside teostamise pädevus peaks ollema laiemal sihtrühmal spetsialistidel sealhulgas keskkonna- ja kvaliteedijuhtimisega seotud ettevõtetel.

Samuti sätestati projekti tegevuste detailse aastaeelarve ja tegevuskava kinnitamine iga aasta 31. detsembriks senise 30. jaanuari asemel.

Toetuse saaja maksetaotluste esitamise kord muutus ühelt korralt kuus ühele korrale kvartalis juhul kui maksetaotlus ei ületa 40 000 eurot käibemaksuta, millega vähendatakse toetuse saaja ja rakendusüksuse halduskoormust. Muudatus tulenes olukorrast, kus koolitused toimuvad periooditi aga projektijuht teeb tööd pidevalt, on mõnede maksetaotluste summad väga väikesed ning tekitavad tarbetult halduskoormust.

Audiitorite koolituse korraldamiseks vajamineva hanke piirmäära tõsteti varasemalt 10 000 eurolt 30 000 euro peale, millest alates peab tegema hanget riigihangete registris ja esitama hankedokumendid enne hanget rakendusüksusele, seoses uue riigihanke seadusega, mis võimaldab toetuse taotlejatel vähendada halduskoormust.

Muudeti ka vahe- ja lõpparuannete esitamise korda seoses struktuuritoetuse registri kasutamisega ning vahearuande esitamise tähtaeg tõsteti 1. veebruarilt 15. jaanuari peale tulenevalt Euroopa Parlamendi nõukogu määrusest (EL) nr 1303/2013 artiklist 112. 11.03.2019 jõustunud muudatustega on vahearuande esitamise tähtajaks 20. jaanuar ning lõpparuanne tuleb toetuse saajal esitada hiljemalt kahe kuu jooksul pärast abikõlblikkuse perioodi lõppu.

3.2.2 TULEMUSLIKKUS

Tegevuse tulemuseks on vastavalt määrusele koolitatud ja kompetentsed spetsialistid, kes suudavad teostada meetme raames seatud tingimustele vastavaid ressursiauditeid. Nende auditite käigus hindab spetsialistidest koosnev tiim ettevõtte ressursikasutust, säästupotentsiaali ja võimalikke lahendusi ressursitõhususe saavutamiseks. Lisaks paraneb auditite käigus ettevõtjate ressursitõhususe alaste teadmiste kasv¹⁰.

TABEL 5. MEETME TEGEVUSE 4.3.2. VÄLJUNDI- JA TULEMUSNÄITAJAD

	NÄITAJA MÕÕTÜHIK	ALGTASE 2012	SIHTTASE 2020	TULEMUS 2020
Ettevõtete energia- ja ressursijuhtimise alase teadlikkuse tõstmine				
Käskkirjas nimetatud tegevuste väljundnäitaja Auditi metoodikate arv	Tk	0	1	1
Käskkirjas nimetatud tegevuste väljundnäitaja Koolituskavade arv	Tk	0	2	2
Käskkirjas nimetatud tegevuste tulemusnäitaja /meetme väljundinäitaja Ressursitõhususe valdkonnas koolitatute arv	Inimest	0	40	53
Meetme tulemusnäitaja Ressursitootlikkus	€/kg	0,44	0,49	0,54 (2019)

Allikas: Keskkonnaministeerium, 2022.

2020. aastaks seatud sihttasemed saavutati ning inimesi koolitati tegevuse perioodi jooksul **13 enam** kui algselt tegevuskava välja töötades paika pandi. Ka auditi metoodikate väljatöötamisel ning koolituskavade väljatöötamisel saavutati projektiperioodiga algselt paika pandud sihttasemed. Sihttasemeid ning tulemusi kõrvutades on võimalik väita, et tegevus on osutunud edukaks ning väljundi- ja tulemusnäitajad on saavutatud.

MÕÕDIKUTE SOBIVUS TULEMUSTE HINDAMISEL

Tegevuse mõõdikute puhul ei ole võimalik konkreetselt välja tuua, millised aspektid on mõõdiku täitmisele kaasa aidanud, kuna vastavalt ei tuginetud varasemale statistikale või metoodikale konkreetsete meetme sihttasemete määramisel. Samuti ei selgunud ekspertintervjuude tulemusel nii rakendusasutuse kui ka rakendusüksusega, millistele tingimustele tuginedes konkreetne tulemusnäitaja loodi ning millel loodud väärtused baseeruvad.

Eelmisel rahastusperioodil puudusid ka Euroopa Liidu ametlikud soovitusel ning juhised mõõdikute määramisel ja tulemuslikkuse hindamisel. Perioodil 2021 – 2027 on need olemas ja toetust saanud ettevõtete arv on ka üheks ametlikuks väljundnäitajaks, mida soovitatakse toetuse andmise tulemuslikkuse hindamiseks kasutada.

¹⁰ Toetuse andmise tingimused ja kord. [<Link>](#)

Audiitoritega tehtud intervjuude käigus selgus, et puhtalt nominaalne koolitatute arv ei pruugi olla parim näitaja tulemuslikkuse saavutamisel, sest nii koolituste kui ka audiitorite tase on erinev. See tähendab erinevat baasteadmiste osakaalu räägitavatest teemadest, aga ka kohati madalat koolitajate erialast teadmist või lektoriks olemise kogemuse puudumist. Sellest tulenevalt ei pruugi koolitatavad saada piisaval hulgal vajalikku teavet kõikidest koolitustel käsitlevatest teemadest ning ei omandata piisavas mahus oskusi ressursiauditite läbiviimiseks, mis omakorda mõjutab ressursiauditite kvaliteeti sõltuvalt audiitorist ja ettevõtte valdkonnast ja vajadustest. Samuti ei tegele enam mitmed koolitustel osalenud audiitorid ressursiaruannete kirjutamise ja ettevõtete nõustamisega, mis samuti tähendab, et nominaalne koolitajate arv ei ole parim mõõdik tulemuslikkuse hindamisel.

HINNANG:

Vaadates nominaalselt koolitatute arvu, on meetme tegevuse tulemusnäitajad saavutatud ning meetme tegevust võib pidada edukaks. Siiski hindasid mitmed audiitorid, et koolitatute arv ei pruugi olla parim näitaja tulemuslikkuse saavutamisel, sest nii koolitajate, audiitorite erialane taust, ettevõtete vajadused ning ressursitõhususe tehnoloogiad on kõik väga erinevad, millest tulenevalt tuleks uuel eelarveperioodil mõelda täiendavate mõõdikute lisamist tulemusnäitajate hindamisse.

3.2.3 MÕJU

ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA FONDIDE RAKENDUSKAVA EESMÄRKIDE JA RIIGI TULEMUSNÄITAJATE SAAVUTAMINE

Koolitustel osalenud audiitoritega läbi viidud intervjuude käigus selgus, et mitmete audiitorite hinnangul olid läbi viidud koolitused liiga üldsõnalised ning ei keskendatud piisavalt ressursitõhususele erinevates insenertehnilistes valdkondades ja ei pööratud piisavalt tähelepanu ka ressursiauditite esitatavatele nõuetele.

Samas hindasid koolitustel osalejad kõrgelt erinevate valdkondade ettevõtete külastusi, mis andis võimaluse näha ellu viidud projektide ning reaalse tootmislahenduste pealt, kuidas ettevõtted on erinevaid ressursitõhususe projekte ellu viinud ning kuidas ja millisel määral võivad erinevate valdkondade ettevõtete vajadused ja soovid audiitoritele erineda.

Alljärgnevalt on toodud kokkuvõtvalt koolitusel osalenud audiitorite tagasiside erinevate koolituste ja nende osade kohta, mis mõjutavad rakenduskava eesmärkide ja riigi tulemusnäitajate saavutamist:

- Mitmed audiitorid hindasid koolitust pigem täiendkursuseks, millel osalemine spetsiifilisi süva- ja erialateadmisi ei andnud, vaid pigem kinnitas varem õpitud baastadmisi ning aitas mõelda ressursitõhususe auditite erinevatele aspektidele.
- Audiitorid hindasid ettevõtete külastusi koos praktiliste näidetega väga olulisteks. Ka koolitustel peaks keskenduma rohkem ettevõtete jaoks kõige probleemsematele valdkondadele.
- Kui koolituse I moodul jäi audiitorite hinnangul küllaltki üldsõnaliseks, siis II ja III moodul olid vajalikud ning pigem tuleks tulevikus keskenduda rohkem nendele.
- Tulenevalt auditite esitatavatest nõuetest ning auditite kirjutamise eripäradest, oleks vaja koolituse lõpus sisse tuua näidisaruande läbitöötamine, koos selle erinevate aspektidega. Samuti võiks kaaluda nii üldise kui ka detailse auditite kirjutamise kursust või ülesannet koolituse osana.
- Tulenevalt lektorite ning esinejate erinevast tasemest, võiks kaaluda kaasata koolitustele rohkem juba tegutsevate ning projekte läbi viinud erinevate valdkondade audiitoreid, kelle ettekanded peegeldaksid turul eksisteerivat olukorda ja kellega oleks võimalik vahetada

praktilisi töökogemusi. See aitaks erinevate valdkondade ja erineva taustaga tehnilistel ekspertidel end paremini teiste valdkondadega kurssi viia.

- Samuti tuleks keskenduda rohkem rakendusüksuse poolt paika pandud määruste ja nendega seonduvate õigusaktide tutvustamisele koos erinevate toetatavate tegevuste täpsema lahtiseletamisega.
- Peetakse positiivseks, et koolituste sihtrühm on laienenud ning ei hõlma enam kitsalt soojusenergeetikale spetsialiseerunud insenere. Koolitused peaksidki olema laiemalt mõeldud erinevate valdkondade inseneridele ja spetsialistidele, kes õpiksid tegema enda valdkonnas vastavalt ettevõtte soovidele ja vajadustele ressursiauditeid.
- Võimalusel peaks kaaluma väliseksperptide kutsumist koolitustele, kes jagaksid spetsiifilisemaid kogemusi valdkondadest, milles Eestis otsene kompetents ja kogemus puudub, kuid turul võib nõudlus eksisteerida.
- Tulevikus peaks keskenduma rohkem ka teistele valdkondadele kui vaid energiatõhusus ning selles valdkonnas energiaauditite kirjutamisele. Ettevõtete profiilid ning vajadused erinevate tehnoloogiate järele on väga erinevad ja paljudele ei ole energiatõhusus probleemiks, vaid soovitakse kokku hoida muid tootmisprotsessides kasutatavaid ressursse ning keskenduda laiemalt tootmisprotsesside parendamisele.

HINNANG:

Meetme tegevuse mõju on olnud kindlasti positiivne, sest olenemata esinenud probleemidest või koolitustega seonduvatest puudustest, on välja koolitatud audiitorite hinnangul piisav arv ressursitõhususega tegeleda oskavaid audiitoreid, kellel on nüüdseks juba ka laialdane praktiline kogemus ressursiauditite tegemisel. Samuti tunnetavad audiitorid tulenevalt koolituste taseme paranemisest ja töökogemusest paremini ettevõtete vajadusi ning suurenenud on ka audiitorite ja ettevõtete vaheline koostöö.

3.2.4 SOOVITUSED

Järeldus	SOOVITUS
J8. Koolitused ei ole audiitorite hinnangul piisavalt põhjalikud ega kasulikud	<p>S8: Vähendada üldisi, kõiki spetsialiste katvat koolituste mahtu ning suurendada koolituste spetsiifikat.</p> <p>Keskenduda tulevikus väiksemas mahus spetsiifilisematele koolitusprogrammidele, mis võimaldaks erineva erialase taustaga inseneridel ja ekspertidel saada põhjalikumalt oskusteavet teiste erialade spetsiifika kohta koos vajaminevate näidetega.</p> <p>Samuti tulenevalt auditite kirjutamise keerukusest ja neile esitatavatest nõuetest tuleks koolitustel keskenduda juba kirjutatud auditite läbitöötamisele kui ka konkreetse ettevõtte baasil näidisauditi kirjutamisele.</p> <p>Aeg: viia soovitused ellu uue rahastusperioodi käskkirjade tegemisel.</p>
J9. Nominaalne koolitustel osalenud inimeste arv ei ole parim mõõdik tulemuslikkuse hindamisel	<p>S9: Luua rakendusasutuse ja- üksuse poolt koos kaasatavate ekspertidega välja tulemuslikkuse mõõdik, mis ei arvestaks vaid koolitustel osalenud inimeste arvu.</p> <p>Näiteks kaaluda koolitatud audiitorite käest kindla aja tagant ressursiauditite tegemise osas tagasisidet läbi spetsiifiliselt koostatud veebivormi, millega oleks võimalik hinnata koolituse kasulikku mõju osalejatele ja ka seda, kas ja millises mahus koolitusel õpitu on rakendatav reaalsete auditite tegemisel ning mida tuleks uutel koolitustel kindlasti käsitleda.</p> <p>Tagasiside küsimine võimaldab hinnata koolitustel räägitu relevantsust ning saada sisendit selles osas, mida tuleks tulevikus teha teisiti ja millistele valdkondadele</p>

keskenduda, sh. ka milliseid esinejaid kutsuda. Samuti võimaldab see kokku panna koolituste ülese programmi, mis tagab võrdse koolituste taseme.

Oluline oleks selgitada välja, millises mahus koolitusi läbinud audiitorid ressursiauditite läbiviimisega pidevalt tegelevad, et saada ülevaade turul tegutsevatest tegevaudiitorite mahust ning koolitusvajadusest.

Aeg: viia soovitud ellu uue rahastusperioodi käskkirjade tegemisel.

3.3 TEGEVUS 4.3.3. (TEAVITUSÜRITUSED)

Ressursitõhususe tähtsustamine ning teadlik tegutsemine selle saavutamise suunal algab ettevõtete teadlikkusest. Eesmärgi saavutamiseks on vaja ettevõtteid koolitada tõstmaks nende teadmisi säästu võimalustest ning selle saavutamisest. Kui siiani ettevõtted teevad investeeringud pigem lähtuvalt hetkeolukorrast, omamata ülevaadet kogu oma tegevusest, siis teadlikkuse tõstmine aitaks suurendada ettevõtete huvi tervikliku lähenemise vastu – esmalt auditi teostamine (analüüsitakse ressursikasutust ja saadakse ülevaade kogu tegevusest) ja alles siis investeering. Ressursitõhusamate lahenduste kasutamine on kasulik kõigile – riigile, ettevõtetele ja tarbijatele.

3.3.1 MEETME TEGEVUSE KIRJELDUS

Meetme tegevus 4.3.3 käigus jagati ettevõtetele ressursitõhususe alast infot läbi erinevate koolituste, konverentside, seminaride, infopäevade ja koosolekute. Ürituste peamised teemad olid: auditid ja nende vajalikkus, mõõtmisandmete ja seire vajalikkus, innovaatilised lahendused, üldised säästuvõimalused ja -potentsiaalid, ressursitõhususega saavutatav kasu, jäätmed, energia- ja ressursijuhtimissüsteemid. Meetme tegevust juhtis Keskkonnaministeriumipoolne projektijuht.

Toetuse andmise eesmärk on tõsta ettevõtjate teadlikkust ressursitõhususe alal.

PROJEKTI MAKSUMUS 306 938€.

PERIOOD 01.04.2015 – 31.12.2023

SIHTRÜHM

Meetme sihtrühmaks on kõik ettevõtted, fookusega väike- ja keskmise suurusega ettevõtetel ning töötleva tööstusel.

TOETUSE OSAKAAL NING SUURUS

Toetust makstakse Euroopa Liidu Regionaalarengu Fondist. Kui algselt oli toetuse maksimaalne osakaal 100% abikõlblikest kuludest, siis alates 2018. aastast on toetuse maksimaalne osakaal 70% abikõlblikest kuludest ning 30% omafinantseering finantseeritakse riigi poolt siseriikliku panusena..

TOETATAVAD TEGEVUSED

Toetatavaks tegevuseks oli ettevõtete energia- ja ressursijuhtimise alase teadlikkuse tõstmine. Tegevuste käigus jagatakse ettevõtetele infot ressursitõhususest – koolituste, konverentside, seminaride, infopäevade ja koosolekute korraldamine (peamised teemad: auditid ja nende vajalikkus, mõõtmisandmete ja seire vajalikkus, innovaatilised lahendused, üldised säästuvõimalused ja -potentsiaalid, ressursitõhususega saavutatav kasu, jäätmed, energia- ja ressursijuhtimissüsteemid). Tegevuse ulatus oli üleriigiline.

Kulu oli abikõlblik, kui see vastas Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ §-le 2 ning meetme käskkirjas sätestatud tingimustele.

Abikõlblikeks kuludeks loeti:

- projekti kulud, mis tehakse meetme käskkirja punktis 3 nimetatud tegevuse elluviimisel ja meetme tulemuste ning projekti eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks;
- personalikulud, mis on nimetatud ühendmääruse § 3 lõikes 1;
- koolituste, konverentside, seminaride, infopäevade ja koosolekute korraldamise kulud;
- avalikustamisega seotud kulud;
- metoodiliste juhendite, juhiste ja koolitusmaterjalide väljatöötamise kulud;
- konsultatsiooni kulud;
- trükiste kulud;
- suulise ja kirjaliku tõlketeenuse kulud.

Abikõlblikeks kuludeks ei loetud ühendmääruse §-s 4 nimetatud kulusid.

RIIGIABI REEGLITE KOHALDAMINE

Alates 23.02.2018 loeti personaalseid kohtumisi ettevõtetes vähese tähtsusega abiks kui tegemist oli ettevõtetega konkurentsiseaduse § 2-s tähenduses. Vähese tähtsusega abi anti sel juhul komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013 ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatud korras. Toetuse saaja kontrollis kasusaajate vastavust Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013 nõuetele enne toetuse andmist vastavalt kehtestatud korrale ning toetuse saaja oli kohustatud teavitama kasusaajat, kui antav abi on VTA. Abi andja pidi abi andmist käsitlevaid andmeid säilitama 10 aastat alates kava alusel viimase abi andmise päevast.

PROJEKTI ABIKÕBLIKKUSE PERIOOD

Tegevuste abikõblikkuse periood algas 1. aprillil 2015 ning lõpeb hiljemalt 2023. aasta 31. detsembril.

MENETLUS JA ARUANDLUS

Toetus maksti välja vaid abikõlblike kulude hüvitamiseks ning tegelike kulude alusel ühendmääruse § 14 lg 1 punktis 1 nimetatud korras. Toetuse saaja esitas maksetaotluse rakendusüksuse kehtestatud vormil ja lisas sellele tegevuse käskkirjas paika pandud dokumendid kindlaks määratud vormis ja kujul. Nendele lisaks võis rakendusüksus vajadusel küsida täiendavaid dokumente.

Toetuse saaja esitas rakendusüksuse poolt nõutud vormikohase projekti hankeplaani (sh toetuse väljamaksete prognoosi) hiljemalt ühe kuu jooksul käskkirja kinnitamisest ja ajakohastama seda igal aastal hiljemalt 10. jaanuaril, 10. aprillil, 10. juulil ja 10. oktoobril.

Toetuse saaja oli kohustatud esitama rakendusüksusele tegevuste kohta vahe- ja lõpparuande käskkirja lisas sätestatud tähtpäevadel struktuuritoetuste registris koos nõutud lisadega (algselt elektrooniliselt ja digitaalselt allkirjastatuna).

Vahearuanne pidi sisaldama vähemalt tegevuste ülevaadet aruandlusperioodil, teavet edusammude kohta tegevuste eesmärgi, väljundite ja tulemuste saavutamisel ning hinnangut eesmärgi, väljundinäitajate ning tulemuste saavutamise võimalikkuse kohta lõpuks. Vahearuanne tuli algselt esitada iga rakendamise aasta kohta hiljemalt järgmise aasta 1. veebruaril, alates 23.02.2018 aga hiljemalt järgmise aasta 15. jaanuaril.

Tegevuste lõpparuanne peab sisaldama kõigi tegevuste ülevaadet, teavet nende eesmärgi, tulemuste ja väljundite saavutamise kohta. Toetuse saaja esitab lõpparuande hiljemalt kahe kuu jooksul pärast abikõblikkuse perioodi lõppu. Rakendusüksus võib põhjendatud juhul tähtaega pikendada.

Kui toetuse saaja soovis teha tegevustes sisulisi muudatusi, mis vähendavad oluliselt kavandatud tulemusi või väljundinäitajaid, siis tuli rakendusüksusele esitada põhjendatud taotlus. Toetuse saaja teavitas rakendusüksust tegevuse muutmise taotluse esitamisest ning selle põhjustest. Rakendusüksus hindas muudatuse põhjendatust ning tegi vajalikud muudatused vastavalt käskkirjale.

3.3.2 TULEMUSLIKKUS

Üldisemalt oli tegevuse tulemuseks teadlikud ettevõtted ressursitõhususe valdkonnas, kes otsivad võimalusi oma tootmise efektiivsust tõsta, muutudes seeläbi konkurentsivõimelisemaks ja jätkusuutlikumaks ning panustades Eesti ressursitootlikkuse kasvu. Tegevuse tulemusena pidi ka tõusma ettevõtete teadlikkus endi ressursside kasutusest ja kuludest ning arusaam ressurssiauditite olemusest ning nende võimalikust kasust.

Tegevuste väljund- ja tulemusnäitaja, meetme väljundi- ja tulemusnäitaja ning nende sihttasemed pandi paika esmalt 2015. aastal ning neid korrigeeriti 2018. aastal ministri vastavasisulise käskkirjaga¹¹.

TABEL 6. MEETME TEGEVUSTE 4.3.3. VÄLJUNDI- JA TULEMUSNÄITAJAD

	NÄITAJA MÕÕTÜHIK	ALGTASE 2012	SIHTTASE 2023	TULEMUS 2021
Ettevõtete energia- ja ressursijuhtimise alase teadlikkuse tõstmine				
Käskkirjas nimetatud tegevuste väljundnäitaja Ürituste arv	Tk	0	40	38
Käskkirjas nimetatud tegevuste väljundnäitaja Ettevõtetega tehtud personaalsete kohtumiste arv*	Tk	0	126	126
Käskkirjas nimetatud tegevuste tulemusnäitaja /meetme väljundinäitaja Ressursitõhususe valdkonnas koolitatute arv	Inimest	0	1360	1168
Meetme tulemusnäitaja Ressursitootlikkus	€/kg	0,44	0,49	0,54 (2019)

Allikas: Keskkonnaministeerium, 2022. * Tulemus seisuga 2021.

2015. aastal seatud sihttasemeid uuendati 2020. aastal ministri käskkirjaga ning muutusid kõik meetme tegevuse väljundnäitajad ning uueks tähtajaks sai 31.12.2023. Aruande esitamise ajaks oli saavutatud ettevõtetega tehtud personaalsete kohtumiste väljundnäitaja. Ürituste arv ning ressursitõhususe valdkonnas koolitatute arvu väljundnäitajad olid veel saavutamata. Sihttasemeid ning tulemusi kõrvutades on võimalik väita, et tegevus on osutunud seniajani edukaks ning väljundi- ja tulemusnäitajad on meetme tegevuse lõpuks saavutatavad.

MÕÕDIKUTE SOBIVUS TULEMUSTE HINDAMISEL

Tegevuse mõõdikute puhul ei ole võimalik konkreetselt välja tuua, millised aspektid on mõõdiku täitmisele kaasa aidanud, kuna vastavalt ei tuginetud varasemale statistikale või metoodikale konkreetsete meetme sihttasemete määramisel. Samuti ei selgunud ekspertintervjuude tulemusel nii rakendusasutuse kui ka rakendusüksusega, millistele tingimustele tuginedes konkreetne tulemusnäitaja loodi ning millel loodud väärtused baseeruvad.

Eelmisel rahastusperioodil puudusid ka Euroopa Liidu ametlikud soovitusel ning juhised mõõdikute määramisel ja tulemuslikkuse hindamisel. Perioodil 2021 – 2027 on need olemas ja toetust saanud ettevõtete arv on ka üheks ametlikuks väljundnäitajaks, mida soovitatakse toetuse andmise tulemuslikkuse hindamiseks kasutada.

¹¹ Toetuse andmise tingimused ja kord. [<Link>](#)

Koolitusi läbi viinud audiitorid ning erialaekspertid hindasid tulemuslikkuse mõõdikuid sobivateks, sest just nimelt nominaalsel skaalal numbrilistele mõõdikutele tuginedes on võimalik neutraalselt ning objektiivselt tulemuslikkust hinnata.

Ettevõtjate ning mõningate audiitorite hinnangul aga ei täida teavitusüritused täielikult reklaamitud eesmärki ning seda arvestades ei pruugi olla koolitatud inimeste arv parim mõõdik tulemuslikkuse hindamisel, sest puudub otsene teave, millises mahus on üritustel osalenud ettevõtjad asunud üritusel kuuldut praktikas rakendama.

Üheks võimalikuks tulemuslikkuse mõõdikuks saaks olla siduda teavitusüritusel osalenud ettevõtjate arv toetuse saamiseks esitatud taotluste arvuga ning seeläbi mõõta tulemuslikkust.

HINNANG:

Arvestades paika seatud tulemuslikkuse mõõdikuid ning näitajaid, on meetme tegevuse tulemuslikkuse eesmärgid saavutatud ning programmi võib pidada edukaks.

Siiski ilmnes ekspertintervjuude käigus kui ka teavitusüritusel osalenud ettevõtjatega rääkides, et senine tulemuslikkuse hindamine ei pruugi olla kõige sobivam ning adekvaatsem ja vajaks uuel eelarveperioodil ümberhindamist.

3.3.3 MÕJU

ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA FONDIDE RAKENDUSKAVA EESMÄRKIDE JA RIIGI TULEMUSNÄITAJATE SAAVUTAMINE

Meetme „Ettevõtete ressursitõhusus“ tegevuse 4.3.3. „Energia- ja ressursijuhtimise alase teadlikkuse tõstmine“ mõjusid hinnati vastavalt teavitusüritusel osalenud ettevõtjatega läbiidud intervjuudel kogutud informatsioonile. Järgnevalt on välja toodud peamised punktid, mis ettevõtjatega rääkides kordusid ning mida peamisena soovitati rakendusüksusel muuta.

- Teavitusüritust nähakse kui koolitusfirma reklaamüritust, mille osalemise kasu on ettevõtjale väike. Tihti räägitakse elementaarsetest soovitustest nagu „lahkumisel kustutage tuli“, mitte sisulistest toetusmeetme võimalustest.
- Üritused on senini toimunud alati pärast avatud toetusvooru avanemist, mis vähendab nende kasulikkust, informatiivsust ning samuti ei ole selline korraldus meetme teiste toetatavate tegevustega kooskõlas.
- Teavitusüritusi peaks korraldama rakendusüksus kindla raamistiku ja kava alusel, et tagada kõikide ürituste ühtne kvalitatiivne tase.
- Teavitusüritustel peaksid osalema ka juba projekte läbi viinud audiitorid ja tehnilised eksperdid koos investeringuid teinud ettevõtjatega, kes jagaksid enda kogemusi ja oskaksid teavitusüritusel osalejaid praktiliste ja konkreetsete näidete ja soovitustega aidata.
- Liiga palju keskendutakse tehniliste tingimuste kirjeldamisele ja abikõlblike tegevuste ülevaate andmisele, aga liiga vähe konkreetsetele näidetele.
- Teavitusüritus võimaldab teiste ettevõtjatega kogemusi ja mõtteid vahetada ja annab mingil määral ettevõtetele kindlust juurde investeringutega edasi minna.
- Üldise mõttearenduse ja ideede loomise mõttes on üritusest palju kasu ja selles osas täidab tegevus enda eesmärki.
- Ettevõtete teadlikkus, kes teavitusüritustel on osalenud, on kahtlemata audiitorite hinnangul suurenenud ning kuuldut ja räägitut mingil määral kindlasti ka ettevõtete poolt rakendatakse, aga seda on sisuliselt võimatu hinnata.

HINNANG:

Teavitusürituste mõju on keeruline hinnata, sest üritustel osalenud ettevõtjate ning teavitusüritusi läbi viinud audiitorite ja konsultantide nägemused ja hinnangud on erinevad. Sealjuures ettevõtjate sihtrühma hulgas puudus teadlikkus täielikult. Samuti ei ole võimalik mõõta kui suures osas on hakanud ettevõtte teavitusüritusel kuuldu ettevõtte igapäevases tootmises rakendama ja kui suurt koguefekti see ressursitõhususele omab.

Ettevõtjate hinnangul peaksid teavitusüritused olema konkreetsemad ning keskenduma meetme tegevustega pakutavatele võimalustele ja abile, mida ettevõttel on võimalik saada.

3.3.4 SOOVITUSED

Järeldus	SOOVITUS
J10. Teadlikkuse tõstmise üritused ei täida ettevõtjate hinnangul enda eesmärki ning seda nähakse osati kui koolitusfirma reklaampäeva	<p>S10: Luua rakendusasutuse ja -üksuse poolt konkreetset juhendmaterjalid teavitusürituste korraldamiseks, mis aitaks tagada ka eraettevõtete poolt läbi viidud teavitusürituste ühtse kvaliteedistandardi ning korralduse.</p> <p>Koguda sihtrühmalt sisendit, millist infot ning millises mahus vajatakse, et aidata kaasa ettevõtjate seas ressursitõhususe valdkonnas teadlikkuse tõstmiseks. Selle sisendi baasil on võimalik panna konkreetset teemasid tööstusharude lõikes ja kutsuda esinema ka juba protsessi läbi teinud ettevõtjaid kui ka konkreetse tööstusharu erialaspetsialiste.</p> <p>Selline korraldus tõstaks ürituste kvalitatiivset taset ning aitaks seda pädevate juhendmaterjalide abil ühtlustada ka korraldatavate eraürituste, ehk koolitusfirmade lõikes.</p> <p>Aeg: viia soovitud ellu uue rahastusperioodi käskkirjade tegemisel.</p>
J11. Teadlikkuse tõstmise üritused toimuvad pärast toetusvoorude avanemist	<p>S11: Rakendusasutuse ja -üksuse poolt panna paika teavitusürituste toimumiskava ning arvestada, et üritused hakkaksid toimuma 9 – 12 kuud enne toetusvoorude avanemist.</p> <p>See tagaks ettevõtetele parema ajalise võimaluse toetustele kandideerimist planeerida ja võimaldaks audiitoritel kiirustamata piisavalt põhjalikke ressursiauditeid läbi viia. Kirjeldatud juhul oleks tegevus kooskõlas meetme teiste toetatavate tegevustega.</p> <p>Juhul kui taotlusvoor on avatud ning selle lõpuni on jäänud osapoolte hinnangul piisavalt aega, mille raames ettevõtte jõuab potentsiaalselt läbi viia ressursiauditi ja toetuse saamiseks taotluse esitada, tuleb ka siis teadlikkuse tõstmiseks teavitusüritusi korraldada.</p> <p>Aeg: viia soovitud ellu uue rahastusperioodi käskkirjade tegemisel.</p>
J12. Koolitused ei ole piisavalt praktilise väljundiga	<p>S12: Koostöös rakendusüksusega ja audiitoritega kaasata teavitusüritustele ettevõtjaid, kes saavad rääkida nende poolt koostöös audiitoritega ellu viidud projektidest ning tuua konkreetseid näiteid ja vastata ettevõtjate küsimustele.</p> <p>Audiitoritel on ressursiauditeid läbi viies keeruline saada ettevõtjatelt vajaminevaid andmeid, sest neid ei koguta ning ei osata koguda piisavas mahus. Kirjeldatu on otseselt seotud meetme tegevusega 4.3.4. ning sellest tulenevalt on tarvis ettevõtjate koolitustel keskenduda ressursitõhususest rääkimise juures ka sellele, et kui ettevõtte otsustab hakata toetust taotlema, on vaja esmalt läbi viia ressursiaudit ning milliseid andmeid selleks audiitoritel võib vaja minna ning kuidas ettevõtteid neid koguma peaksid.</p>

	<p>Oluline oleks tuua ka näited tehtud ressursiauditite baasilt, et anda ettevõtjatele ettekujutus sellest, milliseid andmeid ja millises mahus tema käest oodatakse.</p> <p>Samuti aitaks andmete kogumise olulisusest rääkimine suunata ettevõtjaid ise ressursitõhusust hindama ja tootmisprotsessidele ettevõtte siseselt otsa vaatama ja neid analüüsima. Ka sellel oleks positiivne mõju ressursitõhususe tõstmise osas.</p> <p>Aeg: viia soovitud ellu uue rahastusperioodi käskkirjade tegemisel.</p>
<p>J13. Nominaalne üritusel osalenud ettevõtete arv ei ole parim mõõdik tulemuslikkuse hindamisel</p>	<p>S13: Luua rakendusutuse ja -üksuse poolt vajadusel eksperte kaasates tulemuslikkuse mõõdik, mis ei arvestaks vaid teavitusüritustel osalenud ettevõtjate arvu.</p> <p>Näiteks kaaluda teavitusüritusel osalenud ettevõtjate käest pärast teavitusüritusel osalemist tagasisidet läbi spetsiifiliselt koostatud veebivormi, millega oleks võimalik hinnata teavitusürituse kasulikku mõju osalejatele kahes osas:</p> <ol style="list-style-type: none"> kas ja millises mahus teavitusüritusel räägitu on ühelt poolt koheselt ettevõtte igapäevases toimimises rakendatav kui palju suunas teavitusüritus ettevõtet kaaluma toetusmeetmes osalema enda tootmise ressursitõhusamaks muutmise eesmärgil kas üritus vastas lubatud kirjeldusele ürituse sisu ja vormi osas. <p>Tagasiside küsimine võimaldab hinnata teavitusüritusel räägitu olulisust ning saada sisendit selles osas, mida tuleks tulevikus teha teisiti ja millistele valdkondadele keskenduda, sh. ka milliseid esinejaid kutsuda. Samuti võimaldab see kokku panna juba soovitus nr 10 mainitud teavitusürituste ülese programmi, mis tagab võrdse ürituste taseme.</p> <p>Aeg: viia soovitud ellu uue rahastusperioodi käskkirjade tegemisel.</p>

3.4 TEGEVUS 4.3.4 (AUDITITE LÄBIVIIMINE)

Üldjuhul on Eestis ettevõtete teadlikkus oma ressursikasutusest madal ning Eesti majanduse toodete ja teenuste ressursimahukus on üks kõrgemaid EL-is. Olukorra parandamiseks on vajalik süstemaatilisel hinnata ettevõtete ressursikasutust läbi ressursiauditi läbiviimise. Analüüsi tulemusena koostatakse ettepanekud ressursside tõhusamaks kasutamiseks ja lisandväärtuse suurendamiseks. Süstemaatiline tegevus aitab pikemas perspektiivis kokku hoida nii finantsvahendeid kui ka aega. Seega on meetme tegevus 4.3.4. eesmärk tõsta ettevõtete teadlikkust oma ressursikasutusest ning luua eeldused ettevõtete ressursikasutuse tõhusamaks muutmiseks.

3.4.1 MEETME TEGEVUSE KIRJELDUS

Toetuse andmise eesmärk on soodustada ressursikasutuse analüüsi tegemist ettevõtetes.

PROJEKTI MAKSUMUS 941 849€

PERIOOD 2016 - 2023

SIHTRÜHM

Toetuse taotlejaks võis olla äriühing, kelle põhitegevus vastab Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori (EMTAK 2008) koodidele mäetööstus (EMTAK 2008 jagu B, alajagu 05–09) või töötlev tööstus (EMTAK 2008 jagu C, alajagu 10–33), välja arvatud tubakatoodete tootmine (EMTAK 2008 jagu C 12). Alates 26.02.2022 määruse muudatusega laienes meetme tegevusele kandideerida võivate ettevõtete nimekiri ning toetusele saavad kandideerida ka ettevõtted, kelle põhitegevus vastab Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori (EMTAK 2008) koodidele taime- ja loomakasvatuse, jahinduse ja neid teenindavate tegevusalade korral (EMTAK 2008, jagu A, alajagu 01).

TOETUSE OSAKAAL NING SUURUS

Toetuse maksimaalne osakaal oli kuni 50% projekti abikõlblikest kuludest. Seejuures toetuse maksimaalne summa ilma käibemaksuta ühe taotleja kohta määruse¹² § 5 lõike 2 punktides 1-2 nimetatud toetavate tegevuste jaoks kokku oli 7500 eurot ning § 5 lõike 2 punktis 1 nimetatud teostatava tegevuse jaoks oli 2500 eurot.

Alates 26.02.2022 toetuse suurused muutusid ning samuti mingi üle ühikupõhisele hinnastamisele. Uued toetuste suurused on:

- ülevaatliku auditi tegemiseks 3600 eurot;
- väikeettevõtte detailse auditi tegemiseks 5900 eurot;
- keskmise suurusega ja suurettevõtte detailse auditi tegemiseks 7300 eurot;
- väikeettevõtte detailse auditi tegemiseks juhul, kui enne on rahastatud ülevaatliku auditi tegemist, 2300 eurot;
- keskmise suurusega ja suurettevõtte detailse auditi tegemiseks juhul, kui enne on rahastatud ülevaatliku auditi tegemist, 3700 eurot.

TOETATAVAD TEGEVUSED

Meetme raames toetati ressursiauditite läbiviimist ettevõtetes ning anti toetust ülevaatliku auditi tegemiseks ja detailse auditi tegemiseks.

Kulu loetakse abikõlblikuks, kui see vastab Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord” (edaspidi ühendmäärus) §-le 2 ning määruses sätestatud tingimustele. Seega loetakse abikõlblikeks projekti kulud, mis on seotud ülevaatliku ja detailse

¹² Riigi Teataja. <Link>

auditi tegevustega ning on vajalikud meetme tulemuste ja projekti eesmärkide ning tulemuste saavutamiseks.

Abikõlblikud kulud ei oleks lisaks ühendmääruse § 4 nimetatud kuludele ka personalikulud ning kulud vara soetamiseks.

RIIGIABI REEGLITE KOHALDAMINE

Meetme raames antud toetus oli vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8), artikli 3 tähenduses. Toetuse andmisel järgiti nimetatud määruse ning konkurentsiseaduse § 33 nõudeid. Toetuse suurus ei tohtinud koos jooksva majandusaasta ja taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kahe majandusaasta jooksul antud vähese tähtsusega abiga ületada 200 000 eurot. Ühtlasi võeti toetuse andmisel arvesse komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013 artiklis 5 sätestatud erinevateks eesmärkideks antava vähese tähtsusega abi kumuleerimisreegleid ja toetuse suuruse arvestamisel loeti üheks ettevõtjaks sellised ettevõtjad, kes on omavahel seotud komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013 artikli 2 lõike 2 kohaselt.

Määrust ei kohaldata komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013 artikli 1 lõikes 1 sätestatud juhtudel.

PROJEKTI ABIKÕBLIKKUSE PERIOOD

Projekti abikõlblikkuse periood algab ja lõpeb taotluse rahuldamise otsuses märgitud kuupäevadel ning perioodi algus ei või olla varasem kui määruse jõustumise aeg ning lõpp hilisem kui 31. detsember 2023. Meetme raames ressursiauditite läbiviimise puhul oli abikõlblikkuse perioodi kestvuseks maksimaalselt 12 kuud ning ülevaatliku ja detailse auditi tegemise puhul oli maksimaalseks perioodiks 18 kuud. Toetuse saaja taotluse alusel ning mõjuva põhjuse olemasolul võib abikõlblikkuse perioodi pikendada kuni kuue kuu võrra.

TOETUST EI ANTA

Toetuse taotleja pidi vastama Vabariigi Valitsuse 21. augusti 2014. a määruse nr 133 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse taotlemise ja taotluste menetlemise nõuded ja tingimused toetuse andmise tingimuste määruse kehtestamiseks” nimetatud nõuetele:

- Toetuse taotleja ei tohi olla pankrotis või likvideerimisel ning tema äritegevus ei tohi olla peatatud;
- Taotlejal tasutud riiklikud maksud ning maksuvõla ajastamise korral peavad maksud olema tasutud ajakava kohaselt;
- Taotlejal peab olemas projekti omafinantseeringu tasumise suutlikkus, kui on täidetud taotluse menetlemisega sätestatud tingimused;
- Määruse alusel ei toetata ka raskustes olevaid ettevõtjaid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1301/2013.

MENETLUS JA ARUANDLUS

Taotlus esitatakse määruses sätestatud nõuete ja tingimuste kohaselt ning taotlejal on õigus saada sätestatud tingimuste ja nõuete kohta rakendusüksuselt selgitusi. Rakendusüksus teeb taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse 30 tööpäeva jooksul taotluse esitamise kuupäevast arvates arvestades meetmes sätestatud nõudeid. Rakendusüksus võib põhjendatud juhul menetluse tähtaega pikendada ning võib sätestada taotluse rahuldamise otsuses projekti elluviimiseks vajalikke lisakohustusi.

Rakendusüksus teeb taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse taotlejale teatavaks viivitamata kas elektrooniliselt või struktuuritoetuse registri vahendusel. Kui toetuse saaja ei sõlmi lepingut töövõtjaga 3 kuu jooksul abikõlblikkuse perioodi algusest arvates, võib rakendusüksus taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistada.

Toetuse saaja esitab rakendusüksusele lõpparuande taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tähtpäeval struktuuritoetuse registri vahendusel taotleja esindusõigusliku isiku poolt digitaalselt allkirjastatuna. Projekti lõpparuanne peab sisaldama lisaks käesoleva määruse lisas „Nõuded ressursiauditile” välja toodule nii nõuded tegijale ja nõuded sisule/arundlusele ka ülevaadet projekti peamistest tegevustest, teavet projekti eesmärgi, väljundite ning tulemuste saavutamise kohta vastavalt rakendusüksuse kinnitatud vormile. Toetuse saaja esitab projekti lõpparuande 30 kalendripäeva jooksul pärast projekti abikõlblikkuse perioodi lõppu ning rakendusüksus võib põhjendatud juhul tähtaega pikendada.

3.4.2 TULEMUSLIKKUS

Tegevuse tulemuseks oli tõsta ettevõtete teadlikkust oma ressursikasutusest ning samas luua eeldused ettevõtete ressursikasutuse tõhusamaks muutmiseks. Selleks pidi toetuse raames ellu viidud projekt panustama meetme tegevuse väljundnäitajasse, milleks oli ressursiauditite arv.

TABEL 7. MEETME TEGEVUSE 4.3.4. VÄLJUNDI- JA TULEMUSNÄITAJAD

	NÄITAJA MÕÕTÜHIK	ALGTASE 2012	SIHTTASE 2023	TULEMUS 2020*
Energia- ja ressursiauditite läbiviimine				
Väljundnäitaja: Ressursiauditite läbiviimine	Tk	0	300	132
Meetme tulemusnäitaja: Ressursitootlikkus	€/kg	0,44	0,49	0,54 (2019)

Allikas: Keskkonnaministeerium, 2022.

2020. aasta lõpuks ei olnud tegevuse väljundnäitaja saavutatud ning 01.01.2022 seisuga oli läbi viidud 132 auditit. **2022. aasta kevadel rahastati veel 40 auditit** läbiviimine lihtsustatud kuluhüvitamise viisil, seega jääb perioodi lõpuks saavutatavaks väljundnäitajaks **172**, kuid algne sihttase, milleks on 300, jääb saavutamata.

MÕÕDIKUTE SOBIVUS TULEMUSTE HINDAMISEL

Tegevuse mõõdikute puhul ei ole võimalik konkreetselt välja tuua, millised aspektid on mõõdiku täitmisele kaasa aidanud, kuna vastavalt ei tuginetud varasemale statistikale või metoodikale konkreetsete meetme sihttasemete määramisel. Ekspertintervjuude tulemusel nii rakendusasutuse kui ka rakendusüksusega ei selgunud, millistele tingimustele tuginedes konkreetne tulemusnäitaja meetme tegevuse hindamiseks loodi ning millel loodud väärtused baseeruvad.

Eelmisel rahastusperioodil puudusid ka Euroopa Liidu ametlikud soovitused ning juhised mõõdikute määramisel ja tulemuslikkuse hindamisel. Perioodil 2021 – 2027 on need olemas ja toetust saanud ettevõtete arv on ka üheks ametlikuks väljundnäitajaks, mida soovitatakse toetuse andmise tulemuslikkuse hindamiseks kasutada.

On loogiline järeldada, et ressursiauditite läbiviimine on korrelatsioonis meetme tegevuse 4.3.1-ga, ehk ressursiaudititeid tehakse täpselt sellises mahus kui on ettevõtete poolt esitatud taotlusi kandideerimaks toetustele. Sellest tulenevalt peaksid meetme tegevused 4.3.1 ja 4.3.4 olema omavahel seotud, et tulemusi paremini hinnata. Algselt oli see ka sellisena rakendusasutuse- ja üksuse poolt planeeritud, kuid meetme tegevuse 4.3.1. eelarvet ning seega ka projektide arvu vähendati, samas kui meetme tegevuse 4.3.4. eesmärki ei vähendatud ning kahe meetme eesmärgid eraldati üksteisest.

Keskmine auditi maksumus on olnud 10 889 eurot ning kokku on 132 auditi peale välja makstud 693 485 eurot.

TAOTLUSVOORU JOOKSUL TEKINUD TAKISTUSED JA MUUD PIIRAVAD TINGIMUSED

Ressursiauditeid läbi viinud eksperdid hindasid, et peamiseks probleemiks või takistuseks oli meetme tegevuse juure selle ebaproportsionaalselt kõrge reguleerituse tase. Näiteks toodi küsitletud audiitorite poolt välja, et ressursiauditi tegemiseks on toetuse taotlejal vajalik esitada rakendusüksusele kolm konkureerivat hinnapakumist, mis ei olnud audiitorite hinnangul paigas meetme tegevuse iseloomu ja eesmärgiga, milleks oli tõsta ettevõtte ressursitõhusust läbi ressursiauditi. Alates 2022. aastast ei ole enam kolme hinnapakumise nõuet ning kevadel 2022 **rahastati veel 40 auditi** läbiviimist lihtsustatud kuluhüvitamise viisil, mis jääb kehtima ka uue taotlusvooru avamisel.

Näitena toodi ka välja, et mõningate ettevõtte protsesside eelhindamine ei ole otstarbekas ning relevantne nõue, sest see tekitab omakorda auditi kirjutamise ajal paralleelseid protsesse ning muudab toetuse taotlemise aeganõudvaks ning keeruliseks. Antud tagasiside korreleerub arusaamaga, et ressursiauditi kirjutamine on ebaproportsionaalselt bürokraatlik protsess, mille käigus peab arvutama näitajaid, mida tegelikkuses vaja ei ole. Nii võib olla kohustuslik hinnata hoonete ja selle tehnosüsteemide energiatõhusust, kuid tegelikkuses meetme tegevuse 4.3.1. raames ei ole võimalik hoonete energiatõhusust parandada.

Eelhindamine või ressursiaudit võiks olla osa laiemast investeeringu tegevusest ning arvestatud näiteks ka ettevõtte omaosalusena meetmes.

Takistusena tõid ettevõtted ja erialaliidud veel välja, et ressursiauditi meeskonda peaks olema võimalik kaasata välisspetsialiste või tellida ressursiaudit täielikult välisspetsialistide käest, kes võivad mõnda konkreetset tehnoloogiat teatud tööstusharudes paremini mõista, sest Eestis ei pruugi selleks olla piisavas mahus pädevust. Nii ettevõtjad kui audiitorid tõid välja, et üldjuhul omab ettevõtte ise kõige paremat ülevaadet nende maailma perspektiivis ainulaadsest tootmisest ja Eestis puuduvad spetsialistid, kes oskaks neile ressursiauditeid kirjutada.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et ressursiauditite tegemine on vajalik ettevõtte tootmisprotsesside kaardistamiseks ning hindamiseks ja oluline sisend meetme tegevuse 4.3.1. raames toetuse taotlemisel ja projektide elluviimisel. Siiski hindasid mitmed audiitorid, et ressursiaudititele esitatud nõuded ning ressursiauditites kasutatav arvutus- ja hindamisloogika võiksid olla tööstusharude üleselt ühtlustatud, mis võimaldaks ressursiauditite kvaliteeti ühtlustada ja võrdsustaks ettevõtete võimalusi investeerimisvooru edasi jõuda.

HINNANG:

Vaadates nominaalselt meetme tegevuse väljundi- ja tulemusnäitajaid, ei ole tulemuslikkust soovitud määral saavutatud, sest väljundnäitaja sihttase ei ole meetme tegevuse perioodi vältel saavutatud.

Samas tuleb vaadata, et ressursiauditite läbiviimine on olnud seniajani otseselt seotud ettevõtete soovidega meetme tegevuse 4.3.1. raames taotleda toetust ressursitõhususe tõstmiseks. Sellest tulenevalt peaks ka väljundnäitaja olema seotud meetme tegevuse 4.3.1. väljundnäitajatega või tuleb meetme tegevuse 4.3.4. väljundnäitajad koos tegevuse eesmärkidega ümber defineerida, et need vastaksid ettevõtete, audiitorite ja rakendusüksuse ootustele.

Sellest tulenevalt ei ole võimalik hinnata, kas nominaalselt mitte täidetud väljundnäitaja sihttase, tähendab, et tulemuslikkust ei ole saavutatud ning meetme tegevus ei ole täitnud oma eesmärgi.

3.4.3 MÕJU

ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA FONDIDE RAKENDUSKAVA EESMÄRKIDE JA RIIGI TULEMUSNÄITAJATE SAAVUTAMINE

Meetme tegevuse 4.3.4. hindamiseks viis projektimeeskond läbi pool-structureeritud intervjuud nii ettevõtjatega, audiitorite kui ka erialaliitude esindajatega. Alljärgnevalt on välja toodud intervjuude käigus kogutud tagasiside, mis iseloomustab enim meetme tegevuse 4.3.4. mõju konkreetsetel ressursiauditite tellinud ettevõtetele ja Eesti tööstussektorile tervikuna:

- Ressursiauditite tegemine on kahtlemata vajalik, sest võimaldab ettevõtetel mõtestada läbi enda tootmisprotsess ning tarneahelad. Samuti aitab ressursiaudit hakata ettevõtetel koguma andmeid, millele varem ei ole tähelepanu pööratud, mis omakorda võimaldab hinnata, kuidas hoida tulevikus laiemalt kokku erinevaid ressursse ja keskenduda efektiivsuse ja tootmisvõimekuse kasvatamisele.
- Ressursiaudit võimaldab ettevõtetel reorganiseerida endi tootmisliine ja seeläbi tõsta produktiivsust, ehk kasvatada ka konkurentsivõimet.
- Ka ressursiauditite tegemisel peaks olema võimalus keskenduda rohkem ettevõtte tootmisprotsesside automatiseerimisele ja mehhaniseerimisele ja vähem energiakandjate kokkuhoiule, mis suurendaks ressursiauditi relevantsust ja mõju ettevõtte jaoks. ENMAKS-ist tulenev kohustuse raames teha ressursiauditi käigus ettevõtetele ka energiaaudit, tuleks energiauditi tegemisel jääma üldisele tasemele ning mitte koostama täpseid ja konkreetseid arvutusi.
- Kuigi seda on varasemalt juba proovitud teha ja seni head lahendust pole veel leitud, tuleb jätkata lahenduste otsimisega, et viia ressursitõhususe hindamine ühtsele (arvutus)metoodikale, mis võimaldaks sama loogika alusel võrrelda erinevaid tööstusharusid ja mõõta rakenduskava eesmärkide ja riigi tulemusnäitajate saavutamist koos võimalusega hinnata erinevates tööstusharudes ressursitootlikkust ja ressursitõhusust. Kuna ettevõtetel endil puuduvad tihti ka vajaminevad andmed, et ressursiauditite läbi viia ja neid igapäevaselt ei koguta, võiks ühtne ja teadaolev metoodika aidata ettevõtetel alustada iseseisvalt andmete kogumisega ja võimaldaks ka ressursiauditite kiiremini ja efektiivsemalt läbi viia. Samas tuleb metoodika välja töötamise juures silmas pidada, et erinevatel tööstusharudel on erinevad probleemid, soovid ja kohati ka tootmisloogika, millest tulenevalt peab olema võimalik arvestada ressursiauditite tegemise ajal ka konkreetse sektori spetsiifikat.
- Ettevõtjate ja audiitorite hinnangul tuleb kirjutada ressursiauditisse mitmeid sisuliselt ebavajalikke kõrvalprojekte, mis oleksid abikõlblikud ja võimaldaksid ettevõtetel esialgselt soovitud tulemit saavutada. See suurendab audiitori ja ettevõtja töökoormust ning pikendab auditi tegemise aega.
- Energiaaudiitorite tase ja võimekus on turul erinev, nagu ka teadmised ja arusaamad erinevatest tehnoloogiatest, mis takistab ettevõtetel pädevate audiitorite leidmist ning kaasamist ja vajaminevate auditite tegemist. See omakorda paneb ettevõtjad teistega võrreldes ebavõrdsesse seisukorda ja võib nad toetustest ilma jätta.
- Ressursiauditite hindamisel tuleks samuti lähtuda ühtsest metoodikast ning arvestada seejuures ka erinevate tööstusharude eripäradega, mis nende tootmisi mõjutavad. Nii võib mõnes tootmises olla 1% energiasääst nominaalselt suurem kui teises tootmises 20%, kuid eelduslikult saab eelise projekt, milles hoitakse energiat kokku 20%. See tähendab omakorda, et ettevõtjad ja audiitorid peavad „skeemitama“, et näidata vajaminevat 5-10% ressursitõhususe kasvu, mis reaalsuses ei pruugi nii suur olla, kuid on vajalik toetusmeetmes konkurentsipüsimeks. Teisalt oli rakendusüksuse sõnul oluline ettevõtetel miinimummäär ületamine ning ettevõtete vahel pingeridu ei moodustatud.

- Ekspertintervjuude käigus ka selgus, et riik on ettevõtjaid justkui petnud – on läbi viidud ressursitõhususe audit, kuid siis on tulnud riigi poolt suunis, et meetme tegevuseks 4.3.1. finantsvahendeid enam ei ole. Teisalt on meetme uuesti avamisega kunagi ressursiauditi valmis teinud ettevõtetele teiste seas eelis, mis seab nüüd toetusi taotlevad ettevõtted ebavõrdsesse seisukorda (vt. [Tulemuslikkus](#) – mõõdikute sobivus tulemuslikkuse hindamisel).

HINNANG:

Kokkuvõtvalt on ressursiauditite läbiviimine ettevõtetes vajalik protsess, mis võimaldab ettevõtetel mõtestada läbi enda tootmisprotsess ning tarneahelad. Samuti aitab ressursiaudit hakata ettevõtetel koguma andmeid, millele varem ei ole tähelepanu pööratud. See võimaldab omakorda hinnata, kuidas hoida tulevikus laiemalt kokku erinevaid ressursse ja keskenduda efektiivsuse ja tootmisvõimekuse kasvatamisele. Seega on ressursiauditite läbiviimise mõju ettevõtetele ja erinevatele tööstusharudele kindlasti positiivse mõjuga ning omab ka laiemalt erinevates sektorites ja majandustes *spillover* efekti.

Teisalt vähendavad ressursiauditite positiivset mõju mitmed bürookraatlikud nõuded ja puudulik arvutusmetoodika. Ühtne arvutus- ja hindamismetoodika puudumine koos audiitorite erineva tehnilise tausta ja kogemusega asetab mõned ettevõtjad toetusmeetmete taotlemisel keerulisemasse ning ebavõrdsemasse seisu.

Ressursiaudititele esitatavad nõuded ei peegelda osati ettevõtete vajadusi. See tõstab auditi hinda, suurendab bürookraatlikkust ning pikendab ressursiauditi läbiviimise protsessi.

3.4.4 SOOVITUSED

Järeldus	SOOVITUS
J14. Puudub ühtne ressursitõhususe mõõtmise, hindamise- ja arvutusloogika	<p>S14: Võtta rakendusutuse ja -üksuse poolt vajadusel eksperte kaasates kasutusele tulemuslikkuse mõõdikuks ressursitõhususe paranemise arvutuslik väärtus R, koos ühtse ressursitõhususe hindamismetoodikaga, mida oleks võimalik kasutada erinevate tööstusharude üleselt.</p> <p>Vajadus tuleneb olukorrast, kus hetkel kasutatav metoodika ressursitõhususe paranemise arvutuse R arvutamiseks ei ole alati piisavalt selgelt ja üheselt mõistetav ning vajaks selgemaid juhiseid. See tagaks ühise auditite kirjutamise loogika ja aitaks nii audiitoritel kui ka ettevõtjatel koguda lihtsamini auditi läbiviimiseks vajaminevaid andmeid ja neid ühtse arvutusmetoodika alusel kasutada.</p> <p>Samas peab jääma võimalus arvestada erinevate tööstusharude spetsiifilisi ja vajadusi ressursiauditite kirjutamisel. Nt võib R mõnes suures tootmisüksuses protsentuaalselt olla küll väike, kuid nominaalselt mõõdetuna kordades suurem, mille tulemusel on ka säästetav ressurss suurem kui mõnes väiksemas tootmisüksuses, kus võib jällegi arvutuslik R olla suurem. Niisamuti eksisteerivad suured erinevused tööstusharude lõikes ja kokkuvõttes muudab see auditite kirjutamise ja ressursitõhususe paranemise hindamise keeruliseks).</p> <p>Aeg: viia soovitus ellu uue taotlusvooru avamisel.</p>
J15. Ressursiauditis nõutavad üksikud arvutused ja tegevused ei vasta meetme tegevuse 4.3.1. abikõlblikele tegevustele	<p>S15: Viia meetmete tegevuste nõuded omavahel rohkem vastavusse, kiirendamaks ressursiauditite läbiviimise protsessi ning vähendamaks ressursiauditite maksumust.</p> <p>Olukorras, kus ettevõtted viivad ressursiauditi läbi soovides järgnevalt taotleda meetme tegevusest 4.3.1. toetust ja ettevõtetel on seejuures teada, millist tehnoloogilist lahendust neil ressursitõhususe tõstmiseks vaja oleks, siis ei vasta üksikud tegevused ja arvutused meetme tegevuse 4.3.1. abikõlblikele tegevustele.</p> <p>Näiteks nõutakse ressursiauditites hoonete tehnosüsteemide energiatõhususe hindamist, kuigi selle parandamiseks ei ole võimalik meetme tegevusest raha</p>

	<p>taotleda, seega peeti tegevust nii ettevõtjate kui ka audiitorite poolt kohati ebavajalikuks. Samas nõuavad need tegevused audiitoritelt aega ning ettevõtjatelt rahalist ressursi.</p> <p>ENMAKS-ist tuleneva kohustuse raames tuleb teha ressursiauditi käigus ettevõtetele ka energiaaudit, kuid energiaauditi tegemisel tuleks jääda üldisele tasemele ning mitte koostada täpseid ja konkreetseid arvutusi.</p> <p>Aeg: viia soovitud ellu uue taotlusvooru avamisel.</p>
<p>J16. Ettevõtetele puudub kindlus, et kui ressursiaudit läbi viiakse, on võimalik taotleda toetust meetme tegevuse 4.3.1. raames</p>	<p>S16: Avaldada ja täiendada vähemalt aastase tulevikuperspektiiviga meetme tegevuste ajakava, mis annaks ettevõtjatele kindluse hakata mõtlema nii ressursiauditi läbi viimise kui ka investeringute tegemise peale laiemalt.</p> <p>Konkreetne ajakava vähendab ettevõtetes ebakindlust, mis tuleneb võimalusest, et toetus ei pruugigi avaneda ning juba ressursiauditi tegemisele kulutatud aeg ning raha ei anna soovitud tulemit ja ettevõttel oleks olnud ökonoomsem enda vahenditega hakata soovitud muudatusi ise ellu viima.</p> <p><i>Vt. ka S3.</i></p> <p>Aeg: viia soovitud ellu uue taotlusvooru avamisel.</p>

4 KOKKUVÕTE

TÖÖ EESMÄRK

Anda hinnang Keskkonnaministeeriumi EL struktuuritoetuse planeerimise ja kasutamise tulemuslikkusele, mõjule ja suunamisele suurendamiseks energia- ja ressursisäästu saavutamist ettevõtetes.

METOODIKA

Käesolev hindamine viidi läbi neljas etapis, mille raames viidi läbi avakohtumine ja sissejuhatavad intervjuud Keskkonnainvesteeringute Keskuse ja Keskkonnaministeeriumi esindajatega, dokumendianalüüs, statistiliste andmete analüüs ja hindamise eelviimases etapis viidi läbi intervjuud, mille tulemusi eraldi analüüsiti. Kokku viidi läbi 30 intervjuud meetme tegevustega kokku puutunud sihtrühmadega, sh rakendusasutuse ja -üksuse esindajatega, erialaliitude esindajatega, toetuse saajatega (ettevõtted) ning vastava koolituse läbinud audiitoritega. Hindamise viimase etapi tulemusena kujunesid lõpptulemused ja poliitikasoovitused.

PEAMISED TULEMUSED

Meetme tegevuste lõikes saavutati pea kõik rakendusasutuse poolt seatud tulemusindikaatorid, mitme tegevuse puhul isegi ületati need. Tegevused, mille tulemusindikaatoreid ei ole veel täidetud, on energia- ja ressursiauditite läbiviimine ning energia- ja ressursijuhtimise alase teadlikkuse tõstmise tegevuse alla kuuluvad üritused ning koolitatute arv. Täpsem ülevaade tulemusindikaatorite algtasemetest ning sihttasemetest on välja toodud järgnevas tabelis.

TABEL 8. MEETME TEGEVUSTE VÄLJUND- JA TULEMUSNÄITAJAD

	NÄITAJA MÕÖTÜHIK	ALGTASE 2012	SIHTTASE	TULEMUS 2022 SEISUGA	TULEMUSE SAAVUTAMINE
4.3.1. „Investeeringud parimasse võimalikku ressursitõhusasse tehnoloogiasse; ressursijuhtimis-süsteemide ja toetavate IT-rakenduste toetamine“					
Väljundnäitaja: Ressursi- ja energiasäästuks toetust saanud ettevõtete arv (lõpetatud)	Tk	0	135	138	✓
- Lisaks rahastatud ja käimasolevad projektid	Tk	0	N/A	44	
Meetme tulemusnäitaja Ressursitootlikkus	€/kg	0,44	0,49	0,54 (2019)	✓
4.3.2. „Energia- ja ressursijuhtimise alaste koolituste läbiviimine“					
Käskkirjas nimetatud tegevuste väljundnäitaja Auditi meetodikate arv	Tk	0	1	1	✓
Käskkirjas nimetatud tegevuste väljundnäitaja Koolituskavade arv	Tk	0	2	2	✓
Käskkirjas nimetatud tegevuste tulemusnäitaja	Inimest	0	40	53	✓

	NÄITAJA MÕÕTÜHIK	ALGTASE 2012	SIHTTASE	TULEMUS 2022 SEISUGA	TULEMUSE SAAVUTAMINE
/meetme väljundnäitaja Ressursitõhususe valdkonnas koolitatute arv					
4.3.3. „Ettevõtete energia- ja ressursijuhtimise alase teadlikkuse tõstmine“					
Käskkirjas nimetatud tegevuste väljundnäitaja Ürituste arv	Tk	0	40	38	
Käskkirjas nimetatud tegevuste väljundnäitaja Ettevõtetega tehtud personaalsete kohtumiste arv*	Tk	0	126	126	✓
Käskkirjas nimetatud tegevuste tulemusnäitaja /meetme väljundnäitaja Ressursitõhususe valdkonnas koolitatute arv	Inimest	0	1360	1168	
4.3.4. „Energia- ja ressursiauditite läbiviimine“					
Väljundnäitaja: Ressursiauditite läbiviimine	Tk	0	300	132*	

Allikas: Keskkonnaministeerium, 2022. * 2022. aasta kevadel rahastati veel 40 energia- ja ressursiauditi läbiviimine, seega on kokku rahastatud 172 auditit.

Järgnevalt antakse lühiülevaade mõju hinnangust kõigi nelja meetme tegevuse lõikes.

- 4.3.1. Investeeringud parimasse võimalikku ressursitõhusasse tehnoloogiasse; ressursijuhtimissüsteemide ja toetavate IT-rakenduste toetamine

Seatud väljundnäitajad on täidetud ning seatud tulemused saavutatud. Sihttasemega määratud ettevõtete arv, kes peaksid meetme tegevuse läbi toetust saama (135), saab ületatud enam kui kolmandiku võrra (182). Samas ei ole läbi viidud projektide arv erinevate sihtrühmade hinnangul kõige adekvaatsem mõõdik hindamaks meetme tulemuslikkust.

Ettevõtjate, erialaliitude ning audiitorite hinnangul on toetusmeede ennast kindlasti õigustanud ning aitab kaasa Eesti ettevõtete ressursitõhususe parandamisele. Samuti võimaldab meede tööstusettevõtetel investeerida innovaatilisematesse tootmislahendustesse, läbi mille suureneb ka ressursiringlus, ettevõtete tootlikkus ning tõuseb ettevõtete ja erinevate tööstusharude konkurentsivõime nii kohalikus kui ka rahvusvahelises keskkonnas.

Uuringu käigus läbi viidud intervjuude ja kogutud andmete baasil selgus, et nii toetusele kandideerimisel kui ka projektide ellu viimisel esineb nii ettevõtjate kui ka audiitorite hinnangul mitmeid olulisi probleeme, mida aga on võimalik lahendada, et muuta meede veelgi tõhusamaks uuel eelarveperioodil.

- 4.3.2. Energia- ja ressursijuhtimise alaste koolituste läbiviimine

Rakendusasutus koos rakendusüksusega saavutasid 2020. aastaks seatud sihttasemed ning inimesi koolitati tegevuse perioodi jooksul **13 enam** kui algselt tegevuskava välja töötades paika pandi. Ka auditi metoodikate väljatöötamisel ning koolituskavade väljatöötamisel saavutati projektiperioodiga algselt paika

pandud sihttasemed. Sihttasemeid ning tulemusi kõrvutades on võimalik väita, et tegevus on osutunud edukaks ning väljundi- ja tulemusnäitajad on saavutatud.

Koolituste läbiviimine on sihtrühmade hinnangul meetme tegevusena oluline ja vältimatu tegevus, mis aitab ühtlustada erineva taustaga inseneride teadmisi ja praktikaid ressursiauditite läbiviimisel.

Uuel eelarveperioodil on kahtlemata oluline jätkata väljasõitudega ettevõtetesse, kes on meetmest raha taotlenud. Audiitorite hinnangul peaks tulevikus rohkem keskenduma praktilisele õppele ja ka auditite kirjutamisele ja analüüsile. Samuti tuleks ühtlustada ja paika panna seotud osapooltega konkreetne koolituskava, mis suurendaks ja ühtlustaks koolituste taset ning seeläbi suureneks ja paraneks ka ressursiauditite kvaliteet.

- 4.3.3. Energia- ja ressursijuhtimise alase teadlikkuse tõstmine

2015. aastal seatud sihttasemeid uuendati 2020. aastal ministri käskkirjaga ning muutusid kõik meetme tegevuse väljundnäitajad ning uueks tähtajaks sai 31.12.2023. Käesoleva projekti kirjutamise ajaks oli saavutatud ettevõtetega tehtud personaalsete kohtumiste väljundnäitaja. Ürituste arv ning ressursitõhususe valdkonnas koolitatute arvu väljundnäitajad olid veel saavutamata. Sihttasemeid ning tulemusi kõrvutades on võimalik väita, et tegevus on osutunud seniajani edukaks ning väljundi- ja tulemusnäitajad on meetme tegevuse lõpuks saavutatavad.

Antud meede on võrreldes teiste meetme tegevustega ehk madalaima mõjuga. Nii ettevõtjate kui ka mitmete audiitorite hinnangul ei täida teadlikkuse tõstmise üritused välja reklaamitud eesmärki. Üritused on erineva ülesehituse ja professionaalsuse tasemega ning mitmetel juhtudel peetakse neid koolitusfirma promomise üritusteks.

Samas on oluline märkida, et kasvavate energiahindadega ning väheneva energiapuudusega majanduskeskkonnas on väga oluline teavitamisüritustega jätkata. Nende mõju tõstmiseks tuleb koostöös audiitorite, ettevõtjate ning rakendusüksusega luua ühtne teavitamisürituste kava koos ettevõtjate jaoks kõige olulisemate teemadega, mis tõstaks nende üldist kvaliteeti ja muudaks üritused atraktiivsemaks.

- 4.3.4 Energia- ja ressursiauditite läbiviimine

2020. aasta lõpuks ei olnud tegevuse väljundnäitaja saavutatud, milleks oli 300 läbi viidud energia- ja ressursiauditit. 2022. aasta kevadeks oli läbi viidud 132 auditit ning rahastuse saanud veel 40 auditit, seega jääb lõplikuks auditite arvaks 172 ning algset väljundnäitajat ei saavutata.

Energia- ja ressursiauditite läbiviimine on üks meetme alustegevusi, mille käigus kaardistatakse põhjalikult ettevõtte erinevad töö- ja tootmisprotsessid, koostatakse eraldi audit hoonetele ning mille lõpptulemusena selgub terviklik ja ülevaatlik ressursiaudit. Ressursiaudit on peamiseks sisendiks meetme tegevusest 4.3.1. toetuse taotlemisel ja kvaliteetne ning ettevõttega kahasse kirjutatud ressursiaudit tagab ka suuremad võimalused ettevõttel meetme tegevuse 4.3.1. raames toetust saada. Samuti annab ressursiaudit ettevõttele võimaluse hakata ise hindama täpsemalt erinevate sisendite ja tootmises vajaminevate ressursside kasutamist ja seeläbi võimaldab tootmist efektiivsemaks ja ökonoomsemaks muuta.

Siiski selgus analüüsi käigus, et nii ettevõtjate kui ka audiitorite arvates annab meetme tegevust ning ressursiauditite kirjutamise korda parendada ja efektiivsemaks muuta. Selleks tuleb kõikide seotud osapoolte ja huvigruppidega leppida kokku ühtsed ressursiauditi kirjutamise standardid, ressursiauditis nõutavad näitajad ja seada paika ühtne arvutusloogika.

PRIORITEETSED SOOVITUSED

Käesolevalt on välja toodud kuus prioriteetset soovitus meetme tegevuste osas, mis tuleks ellu viia uueks taotlusvooru avamiseks. Soovitused said valitud vastavalt ekspertintervjuude käigus kogutud tagasisidele ning peegeldavad osapoolte hinnangul meetme tegevustega seotud problemaatilisemaid murekohti.

PEAMISED JÄRELDUSED NING SOOVITUSED UUE TAOTLUSVOORU AVAMISEKS

Järeldus	Soovitus
J1. Taotlemise tingimused on ebaselged ja/või liiga keerulised	S1: Luua täiendavad juhendmaterjalid ja pakkuda eelnõustamist. Meetme atraktiivsuse suurendamiseks on soovituslik lisaks olemasolevale koostada iga taotlusvooru kohta täiendavad juhendmaterjalid, kus on selgitatud võimalikult lihtsalt Euroopa Liidu poolt kehtestatud riigiabi andmise reegleid ja tingimusi. Aeg: viia soovitud ellu uue taotlusvooru avamisel.
J2. Rahastatavad tegevused ei kata piisavas mahus probleemseid valdkondi: - taastuvenergia lahendustesse investeerimine; - ettevõtte taristu arendamine ja renoveerimine; - projekti toimimist toetavate IT lahendustesse investeerimine	S2: Konsulteerida potentsiaalsete taotlejatega, et selgitada välja uueks eelarveperioodiks nende vajadused. Aeg: viia soovitud ellu uue taotlusvooru avamisel.
J4. Investeeringu elluviimiseks vajamineva hanke korraldamise tingimused on ettevõtete jaoks piiravad	S4: Läheneda taotluste läbivaatamisel individuaalselt vastavalt konkreetsele projektile. Aeg: viia soovitud ellu uue taotlusvooru avamisel.
J8. Koolitused ei ole audiitorite hinnangul piisavalt põhjalikud ega kasulikud	S8: Vähendada üldisi, kõiki spetsialiste katvat koolituste mahtu ning suurendada koolituste spetsiifikat. Aeg: viia soovitud ellu uue rahastusperioodi käskkirjade tegemisel.
J10. Teadlikkuse tõstmise üritused ei täida ettevõtjate hinnangul enda eesmärki ning seda nähakse osati kui koolitusfirma reklaampäeva	S10: Luua rakendusasutuse ja -üksuse poolt konkreetsed juhendmaterjalid teavitusürituste korraldamiseks, mis aitaks tagada ka eraettevõtete poolt läbi viidud teavitusürituste ühtse kvaliteedistandardi ning korralduse. Aeg: viia soovitud ellu uue rahastusperioodi käskkirjade tegemisel.
J14. Puudub ühtne ressursitõhususe mõõtmise, hindamise- ja arvutusloogika	S14: Võtta rakendusutuse ja -üksuse poolt vajadusel eksperte kaasates kasutusele tulemuslikkuse mõõdikuks ressursitõhususe parenemise arvutuslik väärtus R, koos ühtse ressursitõhususe hindamismetoodikaga, mida oleks võimalik kasutada erinevate tööstusharude üleselt. Aeg: viia soovitud ellu uue taotlusvooru avamisel.

SUMMARY

OBJECT OF THE STUDY

The purpose of this evaluation is to assess the effectiveness and impact of the planning and implementation of the measure.

METHODOLOGY

This evaluation was carried out in four stages. The stages included an introductory meeting and introductory interviews with the representatives of the Environmental Investment Centre and the Ministry of Environment, document analysis, collection and analysis of statistical data and interviews conducted in the penultimate phase of the evaluation. The results of the interviews were separately analysed. A total of 30 interviews were conducted with target groups exposed to the activities of the measure, including representatives of the Intermediate Body at Measure level and Implementing Agency, representatives of professional associations, beneficiaries (companies) and auditors who completed the relevant training. The last stage of the evaluation resulted with forming the main results and policy recommendations.

MAIN RESULTS

Almost all the result indicators were achieved across the activities of the measure. In case of several activities, they were even exceeded. The activities in which result indicators were not met, was the number of resource audits, the number of people trained in resource efficiency and the number of awareness events. A more detailed overview of the initial and target levels of result indicators is given in the following table.

	UNIT OF MEASUREMENT	BASELINE 2012	TARGET	RESULT AS OF 2022	ACHIEVEMENT
4.3.1. "Investment in the best possible resource-efficient technology; supporting resource management systems and supporting IT applications"					
Output indicator: Number of companies that received support for resource and energy saving (completed)	Tk	0	135	138	✓
- Funded projects	Tk	0	N/A	44	
Result indicator of the measure Resource efficiency	€/kg	0,44	0,49	0,54 (2019)	✓
4.3.2. "Conducting trainings on energy and resource management"					
Output indicator of the activities specified in the decree Number of audit methodologies	Tk	0	1	1	✓
Output indicator of the activities specified in the decree Number of training plans	Tk	0	2	2	✓

	UNIT OF MEASUREMENT	BASELINE 2012	TARGET	RESULT AS OF 2022	ACHIEVEMENT
Result indicator of the activities specified in the decree / output indicator of the measure Number of people trained in resource efficiency	No of people	0	40	53	✓
4.3.3. "Raising awareness of companies' energy and resource management"					
Output indicator of the activities specified in the decree Number of events	Tk	0	40	38	✓
Output indicator of the activities specified in the decree Number of personal meetings with companies*	Tk	0	126	126	✓
Result indicator of the activities specified in the decree / output indicator of the measure Number of people trained in resource efficiency	No of people	0	1360	1168	✓
4.3.4. „Conducting energy and resource audits“					
Output indicator: Conducting resource audits	Tk	0	300	132*	–

* 40 audits have been financed in the spring of 2022, the final number of audits will be 172.

The following is a brief overview of the impact assessment by all four activities of the measure.

- 4.3.1. Investments in the best possible resource-efficient technology; supporting resource management systems and supporting IT applications

The output indicators have been met and the set results have been achieved. At the same time, according to various target groups, the number of completed projects is not the most adequate indicator to evaluate the effectiveness of the measure.

According to entrepreneurs, professional associations and auditors, the support measure has certainly justified itself, whereas it contributes to improving the resource efficiency of Estonian companies. The measure also enables industrial companies to invest in more innovative production solutions, which also increases resource circulation, company productivity, and increases the competitiveness of companies and various industries in both the local and international environment.

Based on the interviews conducted during the study and the analysis of the collected data, it became clear that in the opinion of both entrepreneurs and auditors, there are several important problems concerning both the application and implementation process of the measure activity. However, these can be solved in order to make the measure even more effective in the new granting period.

- 4.3.2. Conducting trainings on energy and resource management

The target levels set for 2020 were reached. During the period of activity, 13 more people were trained than was originally planned. The target levels originally set during the project period were also achieved in the development of audit methodologies and training plans. By comparing the target levels and the results, it is possible to state that the activity has been successful, and the output and result indicators have been achieved.

According to the target groups, conducting trainings is an important and unavoidable activity of the measure, whereas it helps to harmonize the knowledge and practices of engineers from different backgrounds through resource audits. However, a specific training plan should be established in coordination with related parties, which would increase and standardize the level of training and thus increase and improve the quality of resource audits.

- 4.3.3. Raising awareness of energy and resource management

The target levels set in 2015 were updated in 2020 by the Minister's decree. All the output indicators of the measure's activities changed, and the new deadline was set to 31.12.2023. By the time of composing this report, the output indicator of personal meetings with companies had been achieved. The output indicators of the number of events and the number of people trained in resource efficiency were not yet achieved. By comparing the target levels and results, it is possible to state that the activity has been successful so far and that the output and result indicators are achievable by the end of the given deadline.

This activity seems to have the lowest impact when comparing to other activities of the measure. According to both target groups of entrepreneurs and auditors, awareness raising events do not fulfill the advertised purpose. The events have a varying structure and level of professionalism and were in many cases considered to be promotion events for the companies who conduct the training.

At the same time, it is important to note that it is very important to continue with information events in this economic environment with increasing energy prices and decreasing energy security. In order to increase their impact, a unified program of information events must be created in cooperation with auditors, entrepreneurs and the implementation unit, that cover the most important topics for entrepreneurs and thereby would increase their overall quality and make the events more attractive.

- 4.3.4 Conducting energy and resource audits

By the end of 2020, the output indicator of the activity, which was 300 conducted energy and resource audits, had not yet been achieved. By the spring of 2022, 132 audits had been conducted and another 40 audits had received funding, so the final number of audits remains 172 and the original output indicator will not be achieved by the deadline.

Conducting energy and resource audits is one of the base activities of the measure, during which the work and production processes of companies are thoroughly mapped. A separate audit is also prepared for buildings. Resource audit is the main input when applying for the funding under measure activity 4.3.1. A high-quality resource audit ensures greater opportunities for receiving the funds for implementing measure 4.3.1. Also, the resource audit gives the company the opportunity to start evaluating more precisely the use of various inputs and resources needed in production, and thereby enables production to be made more efficient and economical.

However, during the analysis, it became clear that, according to both entrepreneurs and auditors, the procedure of writing resource audits could be further improved and made more efficient. To this end, uniform standards for writing a resource audit, indicators required in a resource audit, and a uniform calculation logic must be agreed upon with all related parties and interest groups.

PRIORITY RECOMMENDATIONS

Here are six priority recommendations regarding the activities of the measure, which should be implemented by the time of opening the new application round. The recommendations were selected based on the feedback received during the interviews and, according to the parties, reflect the most problematic areas of concern related to the activities of the measure.

MAIN CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS FOR OPENING A NEW APPLICATION ROUND

Conclusion	Recommendation
J1. The conditions of applying are unclear and/or too complicated	<p>S1: Create additional instructional materials and provide preliminary counseling. In order to increase the attractiveness of the measure, it is recommended to prepare additional guidance materials (in addition to the existing one) for each application round, where the rules and conditions for granting state aid established by the European Union are explained as simply as possible.</p> <p>Timing: Implement the recommendations by the time of opening the new application round.</p>
<p>J2. Funded activities do not sufficiently cover the following problematic areas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - investing in renewable energy solutions; - development and renovation of the company's infrastructure; - investing in IT solutions supporting the operation of the project 	<p>S2: Consult with potential applicants to determine their needs for the new budget period.</p> <p>Timing: Implement the recommendations by the time of opening the new application round.</p>
J4. The conditions for organizing the procurement necessary for the implementation of the investment are restrictive for companies	<p>S4: To approach the review of applications individually according to a specific project.</p> <p>Timing: Implement the recommendations by the time of opening the new application round.</p>
J8. According to the auditors, the trainings are not sufficient or useful enough	<p>S8: Reduce the volume of general trainings that try to cover a wide spectre of topics and increase the more specifically targeted trainings.</p> <p>Timing: implement the recommendations when making decree for the new funding period.</p>
J10. According to the entrepreneurs, awareness raising events do not fulfill their purpose, and are being partly seen as advertising events for the training company	<p>S10: Create specific guidance materials for the organization of awareness raising events that private companies (who conduct the trainings) could also use. This would thereby help to ensure a uniform quality standard and organization of these events.</p> <p>Timing: implement the recommendations when making decree for the new funding period.</p>
J14. There is no uniform logic for measuring, evaluating and calculating resource efficiency	<p>S14: Introduce the calculated value R of resource efficiency improvement as a result indicator. The indicator should be calculated by the implementation department and unit, involving experts if necessary. A unified resource efficiency assessment methodology that could be used across various industries is also needed.</p> <p>Timing: Implement the recommendations by the time of opening the new application round.</p>

LISAD

LISA 1 – LÕPETATUD PROJEKTIDE ÜLEVADE MAJANDUSHARUDE LÕIKES

Tabel 9 on välja toodud ülevaade lõpetatud projektidest majandusharude lõikes. Iga tööstusharu juures on näha ka lõpetatud projektide keskmine projektistsenaariumi R ning võrdluseks välja tood nii 2020. aasta kui ka 2021. aasta tegelikkuses kujunenud R. Nagu ka eelnevates peatükkides mainitud, on alates 2020. aastast mõjutanud nii Eesti kui ka välismajanduskeskkonda mitmed seninägematud kriisid, mis on avaldanud erinevat mõju ka ettevõtetele. Seda on arvestatud ka mõjude hindamisel ja kirjeldamisel.

TABEL 9. MAJANDUSHARUDE LÕIKES LÕPETATUD PROJEKTIDE ÜLEVADE (VEEBRUAR, 2022)

MAJANDUSHARU	LÕPETATUD PROJEKTE	SEIREARUANNE ESITATUD	KESKMINNE TOETUS	KESKMINNE PROJEKTIST SENAARIUMI R	R 2020	R 2021	MÕJU
06-09 Mäetööstus	15	14	300100	32,9	34,97	34,56	Arvestades, et enamus seirearuanded esitanud ettevõtetest ka projektistsenaariumis paika pandud eesmärgid olid saavutanud, võib hinnata meetme tegevuse mõju edukaks. Samuti näitavad tulemused, et ka ettevõtete vajaduste hindamiseks ja kaardistamiseks ja ressursikasutuse tõstmiseks läbi viidud auditid ning nendes määratud tulemused vastavad tegelikkusele ning ka ettevõtete võimekusele projektis paika pandud eesmärgid pikema perioodi vältel edukalt ellu viia.
10-11 Toit-jook	11	4	331311	7,4	9,4	8,08	Tulenevalt väikesest seirearuannete arvust ei ole võimalik teha adekvaatseid järeldusi meetme tegevuse mõju ja edukuse osas.
13 Tekstiil	1	1	186481	2,2	2,09	2,1	Tulenevalt COVID-19 pandeemiast põhjustatud majandusolukorra muutusest ei ole ettevõtte saavutanud ressursistsenaariumis paika pandud tulemusi. Siiski oli 2021. aasta R vaid 0,05 punkti võrra madalam kui projektistsenaariumis paika pandud näitaja, seega saab hinnata meetme tegevuse mõju ikkagi positiivseks, sest ka kriisi ajal on ettevõtte saavutanud pea sajaprotsendilise tulemi.
14 Rõivad	2	N/A	186182	N/A	N/A	N/A	Tulenevalt seirearuannete puudumisest ei ole võimalik hinnata meetme mõju rõivatööstusele

MAJANDUSHARU	LÕPETATUD PROJEKTE	SEIREARUANNE ESITATUD	KESKMINNE TOETUS	KESKMINNE PROJEKTIST SENAARIUMI R	R 2020	R 2021	MÕJU
16 Puit	39	14	554254	8,3	11,91	7,61	COVID-19 pandeemia koos järskude energiahindade kasvu ning toormematerjali hindade tõusuga on tekitanud puidusektoris majanduskeskkonna, milles ei pruugi ettevõtetel võimalik olla ressursistsenaariumis paika pandud tulemusi saavutada.
17 Paber-Tseullooloo s	3	2	831603	6,5	N/A	6	Tulenevalt andmete vähesusest ei ole võimalik meetme mõju sektorile adekvaatselt hinnata. Siiski tuleb märkida, et meetme tegevuse mõju on positiivne, sest projekte ellu viinud ettevõtted on ühel juhul projektistsenaariumi tulemi saavutanud ja teisel juhul ollakse sellele väga lähedal.
18 Trükitööstus	5	3	220817	10,3	N/A	18,8	Ettevõtetel takistas ressursitõhususe auditis paika pandud tulemusi saavutamast kohati materjali ning toormekriis, mis on muutnud tooraine kallimaks ning raskesti kättesaadavamaks. Kriisidest hoolimata on mõju olnud trükitööstuses väga positiivne, sest 2021. aasta R on peaaegu kaks korda kõrgem kui projektistsenaariumite keskmine.
19 Naftatooted	2022. aasta märtsi seisuga ei olnud antud sektoris ühtegi lõpetatud projekti						
20 Keemiatööstus	3	2	174674	7,5	N/A	4,32	Tulenevalt andmete vähesusest ei ole võimalik meetme mõju sektorile adekvaatselt hinnata. Intervjuudest ettevõtete esindajatega selgus, et käesoleval aastal võib ressursiauditis paika pandud eesmärkide saavutamine osutuda tulenevalt keerulisest maailmamajanduse olukorrast raskemaks kui varem ning eesmärgid võivad ka jääda saavutamata. Ühel juhul projektis paika pandud R ka ettevõtte poolt saavutati ning teisel juhul saavutati pooles ulatuses. Seega võib meetme mõju pidada siiski keskmisest positiivsemaks.

MAJAND USHARU	LÕPETAT UD PROJEKTE	SEIREAR UANNE ESITATU D	KESKMIN E TOETUS	KESKMINE PROJEKTIST SENAARIU MI R	R 2020	R 2021	MÕJU
22 Plastitöö s tus	7	2	410608	6,0	17,6	10,52	Tulenevalt andmete vähesusest, st. seirearuannete puudulikkusest ei ole võimalik kahe esitatud seirearuande baasilt hinnata meetme mõju plastitööstuse sektorile. Kaks esitatud seirearuannet mõlemas sektoris aga kinnitavad, et ressursiauditis paika pandud eesmärgid vastavad tegelikkusele ja mõju on positiivne, sest ressursitõhususe kordaja on märkimisväärselt kõrgem kui projektistsenaariumis arvatatu.
23 Mineraals ed materjalid	5	2	267773	14,9	15,1	23,3	
25 Metalltoo ted	21	7	197612	15,8	25,02	19,13	Esitatud seirearuannete pealt saab väita, et meede on osutunud edukaks ning projektistsenaariumites ja ressursiauditites paika pandud tulemused on ettevõtete jaoks saavutatavad ja vastavad tegelikkusele. Kahel juhul, mil ettevõtte ei olnud seatud eesmäärke saavutanud, oli tegemist ühekordsete olukordadega, mida ei olnud võimalik auditites ette näha.
26 Arvuti- ja elektrooni katööstus	2	1	170652	1,1	1,8	1,9	Tulenevalt andmete vähesusest ei ole võimalik adekvaatselt hinnata meetme mõju antud sektorile, kuid olemasolevate andmete põhjal tundub mõju olevat positiivne.
28 Masinate ja seadmete tootmine	1	N/A	200000	N/A	N/A	N/A	Tulenevalt andmete vähesusest ei ole võimalik meetme mõju sektorile adekvaatselt hinnata.
29 Sõidukid, haagised	5	4	181246	8,5	N/A	13,05	Meetme tegevuse mõju sektorile saab kindlasti hinnata positiivselt, sest pea kõik toetuse saanud ettevõtted on saavutanud paika pandud eesmärgid ning tulemused vastavad projektistsenaariumis kirjeldatule ja ka muutlik majanduskonjunktuur ei ole ettevõtete tulemusi negatiivselt mõjutanud. Vaid ühel juhul oli ettevõttel probleemi paika pandud eesmärgi saavutamiseks tulenevalt seadme käivitamisega tekkinud tehnilistest probleemidest.

MAJAND USHARU	LÕPETAT UD PROJEKTE	SEIREAR UANNE ESITATU D	KESKMIN E TOETUS	KESKMINE PROJEKTIST SENAARIU MI R	R 2020	R 2021	MÕJU
31 Mööblitöö stus	7	6	205587	6,8	N/A	18,39	Olemasolevate andmete baasilt saab hinnata meetme tegevuse mõju keskpäraseks, sest pooltel juhtudel ei ole ressursistsenaariumis paika pandud eesmärgid erinevatel põhjustel saavutatud ning ettevõtted on esitanud vaid projekti esimese aasta seirearuanded. Siiski on oluline tuua välja, et nendes ettevõtetes, kus projektid on osutunud edukaks, on projektistsenaariumis paika pandud ressursitõhususe kordaja ületatud mitmekordselt.
33 Masinate ja seadmete remont	2	N/A	117405	N/A	N/A	N/A	Tulenevalt andmete vähesusest ei ole võimalik meetme mõju sektorile adekvaatselt hinnata.

LISA 2 – INTERVJUDES OSALENUTE VALIM

TABEL 10. INTERVJUDES OSALENUTE VALIM

NR	ASUTUS	NIMI	INTERVJUU AEG
Sissejuhatavad ekspertintervjuud			
1	Keskkonnaministeerium	Eerika Purgel ja Mihkel Krusberg	28.02.2022
2	Keskkonnainvesteeringute Keskus	Reet Utsu ja Aire Arike-Trutin	02.03.2022
Erialaliidud			
1	Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liit	Juhatus liige	04.04.2022
2	Eesti Toiduainetööstuse Liit	Juhatus liige	29.04.2022
3	Eesti Masinatööstuse Liit	Juhatus liige	20.04.2022
4	Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liit	Juhatus liige	18.04.2022
5	Eesti Mööblitootjate Liit	Juhatus liige	20.04.2022
6	Eesti Trüki- ja Pakenditööstuse Liit	Juhatus liige	31.03.2022
Ettevõtted			
1	Kiviluks	Juhatus liige	26.04.2022
2	A.Le Coq	Juhatus liige	31.03.2022
3	E-Piim tootmine	Juhatus liige	19.04.2022
4	Estover	Juhatus liige	18.04.2022
5	Krimelte	Juhatus liige	06.04.2022
6	Mayer	Juhatus liige	14.04.2022
7	Reideni Plaat (Pärnu tehas)	Juhatus liige	26.04.2022
8	Marmi Futerno	Juhatus liige	04.04.2022
9	Adrem Pärnu	Juhatus liige	28.03.2022
10	Nuia PMT	Juhatus liige	30.03.2022

NR	ASUTUS	NIMI	INTERVJUU AEG
11	BLRT Toorik	Juhatus liige	20.04.2022
12	Sami	Juhatus liige	20.04.2022
13	Fors MW	Juhatus liige	20.04.2022
14	Tohvri Puit	Juhatus liige	20.04.2022
15	Räpina Paberivabrik	Juhatus liige	14.04.2022
16	Scanfil	Juhatus liige	20.04.2022
Auditorid			
1	TTÜ	Koolituse läbinud audiitor	25.04.2022
2	Arton Energy	Koolituse läbinud audiitor	08.04.2022
3	Nomine Consult OÜ	Koolituse läbinud audiitor	27.04.2022
4	Pilvero OÜ	Koolituse läbinud audiitor	06.04.2022
5	Nomine Vonsult	Koolituse läbinud audiitor	07.04.2022
6	Hevac	Koolituse läbinud audiitor	22.04.2022

LISA 3 – DOKUMENDIANALÜÜSI ALLIKATE LOETELU

EL struktuurivahenditega seotud regulatsioonid ja ministeeriumide strateegilised dokumendid:

- Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020¹³
- Vabariigi Valitsuse 23. augusti 2018. a korralduse nr 205 “Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse meetmete nimekirja“ kinnitamine“ lisa¹⁴
- Asjakohased strateegilised arengukavad ja tegevusplaanid

Meetme tegevustega otseselt seotud dokumendid:

- Toetuse andmise tingimused meetme „Ettevõtete ressursitõhusus“ tegevuse „Investeeringud parimasse võimalikku ressursitõhusasse tehnikasse; ressursijuhtimissüsteemide ja toetavate IT-rakenduste toetamine“ jaoks väikeprojektidele avatud taotlemise korral“
- Toetuse andmise tingimused tegevuse „Investeeringud parimasse võimalikku ressursitõhusasse tehnikasse; ressursijuhtimissüsteemide ja toetavate IT-rakenduste toetamine“ jaoks avatud taotlemise korral suurprojektidele
- Toetuse andmise tingimused tegevuse „Energia- ja ressursiauditite läbiviimine“ jaoks avatud taotlemise korral
- Hinnatavate meetme tegevuste kaudu toetatud projektide taotlused ja seireplaanid ning muud projektide tulemusi käitlevad dokumendid (nende olemasolul)
- Meetme tulemusnäitaja leidmist puudutavad dokumendid ja analüüsid ning muud Keskkonnaministeeriumi ja Keskkonnainvesteeringute Keskus SA koostatud sisemised aruanded, analüüsid jm asjakohased materjalid (nende olemasolul)
- Tegevuse „Energia- ja ressursijuhtimise alaste koolituste läbiviimine“ koolitustel osalejate tagasiside küsimustiku tulemused (juhul kui need on Tellijal võimalik esitada)
- Keskkonnainvesteeringute Keskus SA veebilehel avaldatud hinnatavate meetme tegevustega seotud juhised jm materjalid¹⁵
- Meetmete üldised seireandmed¹⁶

¹³ Rahandusministeerium, Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020. [<Link>](#)

¹⁴ Vabariigi Valitsus, „Perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse meetmete nimekirja“ kinnitamine“ lisa, 2018. [<Link>](#)

¹⁵ KIK ettevõtete ressursitõhususe teemaline veebileht. [<Link>](#)

¹⁶ Riigi Tugiteenuste Keskus, Seire. [<Link>](#)